

EUROOPAN KESKUSPANKKI

PANKKIVALVONTA

EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP)

BANKENTOEZICHT

Marraskuu 2018

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŪ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
	1.1 Tarkoitus	3
	1.2 Soveltamisala	4
2	Periaatteet	5
	Periaate 1: Laitoksen johto vastaa ICAAP-menettelyn luotettavasta hallinnoinnista	5
	Periaate 2: ICAAP-menettely on kiinteä osa laitoksen hallintojärjestelmää	7
	Periaate 3: ICAAP-menettelyllä varmistetaan eri näkökulmista, että laitoksella on riittävästi pääomaa, ja ylläpidetään siten olennaisella tavalla laitoksen toimintakykyä	12
	Periaate 4: ICAAP-menettelyssä tunnistetaan ja huomioidaan kaikki olennaiset riskit	25
	Periaate 5: Sisäinen pääoma on laadukasta ja se on selkeästi määritelty	28
	Periaate 6: ICAAP-menettelyssä käytettävät riskien laskentamenetelmät ovat asianmukaiset ja yhtenäiset, ja ne validoidaan riippumattomasti	30
	Periaate 7: Säännöllisillä stressitesteillä pyritään varmistamaan pääoman riittävyys epäsuotuisissakin olosuhteissa	34
3	Sanasto	38
	Lyhenneluettelo ja säädösviitteet	43

1 Johdanto

1. Usein häiriöt rahoitusmarkkinoilla vaikeutuvat ja laajenevat, jos pankkisektorilla ei ole riittävästi laadukasta pääomaa. Näin kävi myös tuoreimman finanssikriisin aikana, joten pankit joutuivat vahvistamaan pääomapohjaansa tilanteessa, jossa se oli erittäin vaikeaa. Pankit eivät olleet varanneet riittävästi pääomaa riskiensä kattamiseksi, koska riskien tunnistamisessa ja arvioinnissa oli puutteita.¹ Onkin ensiarvoisen tärkeää, että luottolaitosten kykyä selviytyä häiriötilanteista parannetaan tehostamalla niiden ennakovia sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyjä (ICAAP), kuten kattavaa stressitestausta ja pääomasuunnittelua.
2. ICAAP-menettely on keskeinen osa luottolaitosten riskienhallintaa. EKP odottaa yhteisen valvontamekanismin (YVM) piirissä olevien merkittävien laitosten noudattavan ICAAP-menettelyssään vakavaraisuusdirektiivin² artiklan 73 mukaisesti varovaisuutta³. EKP:n näkemyksen mukaan luotettavaan, tehokkaaseen ja kattavaan ICAAP-menettelyyn kuuluu selkeä arvio pääomaan kohdistuvista riskeistä sekä hyvin jäsenneyty riskienhallinta- ja eskaloitimenettelyt, jotka perustuvat harkittuun ja perusteelliseen riskistrategiaan ja sen pohjalta luotuu riskilimiittijärjestelmään.
3. EKP:n näkemyksen mukaan luotettava, tehokas ja kattava ICAAP-menettely edellyttää perustakseen kahta eri näkökulmaa, jotka täydentävät toisiaan ja tuottavat tietoa toistensa tueksi: taloudellista ja normatiivista näkökulmaa.
4. ICAAP-menettely on tärkeässä osassa myös valvojan arviointiprosessissa. ICAAP-menettely vaikuttaa kaikkiin valvojan arviointiprosessin eri osioihin ja pilarin 2 pääomavaatimusten ja -ohjeistuksen määrittämiseen valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä annettujen EPV:n ohjeiden⁴ mukaisesti.
5. Valvojan arviointiprosessissa lähdetään siitä, että laadukas ICAAP-menettely vähentää laitoksen itsensä ja valvojen epävarmuutta riskeistä, joita laitokseen kohdistuu tai saattaa kohdistua, sekä lisää valvojen luottamusta siihen, että laitoksella on riittävästi pääomaa ja riittävän tehokkaat riskienhallintamenettelyt toimintansa jatkuvuuden varmistamiseksi. Laitoksen on siis varmistettava, että

¹ Ks. esimerkiksi Baselin pankkivalvontakomitean raportti "The Basel Committee's response to the financial crisis: report to the G20", lokakuu 2010.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvonnasta, direktiivin 2002/87/EY muuttamisesta sekä direktiivien 2006/48/EY ja 2006/49/EY kumoamisesta (EUVL L 176, 27.6.2013, s. 338).

³ Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 mukaan laitoksilla "on oltava hyvin perustellut, tehokkaat ja kattavat strategiat ja menettelyt, joiden avulla ne arvioivat ja jatkuvasti ylläpitävät tarvittavan sisäisen pääoman määrää, laatua ja jakautumista tasolla, joka riittää kattamaan sen luonteiset ja tasoiset riskit, joita laitoksiin kohdistuu tai saattaa kohdistua".

⁴ Ks. 19.7.2018 annettujen EPV:n ohjeiden EBA/GL/2014/13 kohdat 349, 350 ja 354. Kohdassa 349 todetaan, että toimivaltaisten viranomaisten olisi määritettävä täydentävät omien varojen vaatimukset riskikohtaisesti valvonta-arvion ja usean tietolähteen perusteella.

kaikki olennaiset riskit tunnistetaan ennakoivasti, niiden hallinta (riskien mittausta ja kontrollit) on järjestetty tehokkaasti ja niiden kattamiseksi on riittävästi laadukasta pääomaa.

1.1 Tarkoitus

6. Näillä ohjeilla tuodaan julki EKP:n näkemys vakavaraisuusdirektiivin artiklaan 73 kirjatusta ICAAP-vaatimuksista ja täsmennetään sen ICAAP-menettelyä koskevia odotuksia. Tarkoituksena on paitsi entisestään parantaa laitosten ICAAP-menettelyjä ja edistää parhaiden käytäntöjen hyödyntämistä, myös lisätä avoimuutta ja yhtenäistää ja tehostaa valvontaa.
7. Ohjeisiin on koottu vakavaraisuusdirektiivin vaatimusten pohjalta seitsemän periaatetta, joita vasten kunkin laitoksen ICAAP-menettelyjä arvioidaan osana valvojan arviointiprosessia. Periaatteisiin viitataan myös kunkin laitoksen kanssa käytävässä valvontadialogissa.
8. Ohjeet eivät korvaa tai ohita vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 täytäntöönpanosäädöksiä, ja jos ne ovat ristiriidassa sovellettavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan lainsäädännön määräyksiä. Ohjeet on tarkoitettu käytännön apuvälineeksi, ja niitä päivitetään säännöllisesti uusien tilanteiden ja kokemusten pohjalta. Ohjeissa esitetyt periaatteet ja odotukset voivat siis muuttua ajan mittaan. Ohjeita tarkistetaan tarvittaessa yhteisen pankkivalvonnan käytäntöjen ja menetelmien jatkokehityksen sekä kansainvälisen ja eurooppalaisen sääntelykehityksen pohjalta. Myös esimerkiksi Euroopan unionin tuomioistuimen uudet tulkinnat sovellettavista direktiiveistä ja asetuksista otetaan huomioon.
9. Ohjeissa käydään läpi ICAAP-menettelyn keskeisiä periaatteita ja keskitytään valvonnan näkökulmasta olennaisiin seikkoihin. Asiakirja ei siis ole kaikenkattava ohje ICAAP-menettelystä, vaan laitokset ovat itse vastuussa siitä, että ne toteuttavat menettelyn omaan tilanteeseensa sopivalla tavalla. EKP arvioi kunkin laitoksen ICAAP-menettelyn erikseen.
10. Laitosten olisi hyvä huomioida näiden ohjeiden sekä sovellettavan unionin ja kansallisen lainsäädännön lisäksi myös ICAAP-menettelyyn liittyvät Euroopan pankkiviranomaisen (EPV)⁵, Baselin pankkivalvontakomitean, finanssimarkkinoiden vakauden valvontaryhmän ja muiden kansainvälisten foorumien ohjeet. Lisäksi laitosten tulisi ottaa huomioon kaikki niille valvontarvion pohjalta annettavat ICAAP-menettelyyn liittyvät suositukset, kuten luotettavaa hallintoa, riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa koskevat suositukset.

⁵ Erityisen olennaisia ovat EPV:n ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), EPV:n ohjeet laitosten stressitestauksesta (Guidelines on institutions' stress testing, EBA/GL/2018/04) sekä Euroopan pankkivalvojen komitean ohjeet keskittymärisikin hallinnasta osana valvojan arviointiprosessia (CEBS Guidelines on the management of concentration risk under the supervisory review process, GL31).

1.2 Soveltamisala

11. Nämä ohjeet koskevat kaikkia luottolaitoksia, jotka on luokiteltu YVM-kehysasetuksen⁶ artiklan 2 kohdassa 16 tarkoitetuiksi merkittäviksi valvottaviksi yhteisöiksi. Vakavaraisuusdirektiivin artiklaan 73 kirjattujen ICAAP-vaatimusten soveltamistaso määritellään vakavaraisuusdirektiivin artiklassa 108. Koska artiklaan 73 on kirjattu vain yhteiset vähimmäisvaatimukset, se on EU:n eri jäsenvaltioissa saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä eri tavoin. Yhteiseen pankkivalvontaan osallistuvissa jäsenvaltioissa on siis käytössä monia erilaisia ICAAP-käytäntöjä ja vaatimuksia luottolaitosten valvonnassa.
12. EKP on laatinut ICAAP-menettelyä koskevat periaatteet yhdessä kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Tavoitteena on yhdenmukaistaa valvontamenetelmiä laadukkaan valvonnan varmistamiseksi.
13. ICAAP-menettely on ennen kaikkea luottolaitosten sisäinen prosessi, ja vastuu sen toteuttamisesta uskottavalla tavalla ja suhteellisuusperiaatteen mukaisesti on laitoksilla itsellään. Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 mukaan ICAAP-menettelyn on oltava oikeasuhteinen laitoksen toiminnan luonteeseen, laajuuteen ja monimuotoisuuteen nähden.
14. Näissä ohjeissa esitetyt periaatteet on tarkoitettu vain lähtökohdaksi valvottavien laitosten kanssa käytävää valvontadiologia varten, eivätkä ne siis muodosta kaikenkattavaa ohjetta siitä, miten luotettava, tehokas ja kattava ICAAP-menettely tulisi järjestää ja miten se tulisi toteuttaa. Laitoksen omalla vastuulla on huolehtia siitä, että ICAAP-menettely toteutetaan laitoksen toiminnan luonne, laajuus ja monimuotoisuus huomioon ottaen kattavasti ja suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Suhteellisuusperiaatetta ei pidä kuitenkaan soveltaa tavalla, joka heikentää ICAAP-menettelyn tehokkuutta.

⁶ Euroopan keskuspankin asetus (EU) N:o 468/2014, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, kehyksen perustamisesta yhteisen valvontamekanismin puitteissa tehtävälle yhteistyölle EKP:n ja kansallisten toimivaltaisten viranomaisten välillä sekä kansallisten nimettyjen viranomaisten kanssa (YVM-kehysasetus) (EKP/2014/17) (EUVL L 141, 14.5.2014, s. 1).

2 Periaatteet

Periaate 1: Laitoksen johto vastaa ICAAP-menettelyn luotettavasta hallinnoinnista

- (i) ICAAP-menettelyn merkittävyyden vuoksi sen kaikkien keskeisten osien tulisi olla laitoksen johdon hyväksymiä. Tämä olisi huomioitava laitoksen johdon sisäisissä hallintojärjestelyissä, jotka tulee määrittää kansallisen sääntelyn, sovellettavan unionin lainsäädännön ja EPV:n ohjeiden mukaisesti. Lisäksi odotuksena on, että hallituksessa, toimivassa johdossa, muussa johdossa ja asiaankuuluvissa valiokunnissa käydään perusteellista ja kriittistä keskustelua ICAAP-menettelystä.
- (ii) Laitoksen johdon tulisi laatia ICAAP-menettelyn tulosten ja muiden olennaisten tietojen pohjalta vuosittain selkeä ja tiivis lausunto laitoksen pääoman riittävydestä ja allekirjoittaa se.
- (iii) Laitoksen johto kantaa kokonaisvastuun ICAAP-menettelyn toteutuksesta, ja sen olisi vahvistettava menettelyn hallintojärjestelmä, jossa vastuunjako on selkeä ja toimintojen eriyttämisen periaatteen mukainen. Hallintojärjestelmästä tulisi käydä selkeästi ilmi, miten ICAAP-menettelyn säännöllinen sisäinen uudelleentarkastelu ja validointi järjestetään.

Laitoksen johto hyväksyy ICAAP-menettelyn keskeiset osa-alueet

15. Odotuksena on, että laitoksen johto laatii ja allekirjoittaa lausunnon laitoksen pääoman riittävydestä sekä hyväksyy ICAAP-menettelyn keskeiset osa-alueet, joita ovat esimerkiksi
 - hallintojärjestelmä
 - sisäinen dokumentointi
 - menettelyn kattavuus (mukana olevat yhteisöt), riskien tunnistaminen, riskien sisäinen luettelointi ja luokittelu olennaisten riskien määritelmän mukaan sekä näiden riskien kattaminen pääomalla
 - riskien laskentamenetelmät⁷ ja niissä käytettävät keskeiset oletukset ja parametrit (kuten aikajänne, hajauttamista koskevat oletukset ja luottamustaso), jotka perustuvat luotettaviin tietoihin ja niiden koontijärjestelmiin

⁷ Ohjeissa ei ole määritetty mitään tiettyä menetelmää, jota riskien laskennassa tulisi käyttää. Ks. periaatteen 6 alainen kohta "Riskien laskentamenetelmien valinta".

- pääoman riittävyyden arviointimenetelmä (esimerkiksi stressitestausjärjestelyt ja selkeä pääoman riittävyyden määritelmä).
16. Johto on yhteisnimitys toimivalle johdolle ja hallitukselle. Toimivan johdon ja hallituksen tehtäviä varten voi joko olla erilliset hallintoelimet, tai yksi ja sama elin voi hoitaa molempia tehtäviä. Se, mitkä ICAAP-menettelyn osa-alueet vahvistaa toimiva johto ja mitkä hallitus, määräytyy laitoksen sisäisten hallintojärjestelyjen mukaan. EKP tulkitsee näitä järjestelyjä kansallisen sääntelyn, sovellettavan unionin lainsäädännön ja EPV:n ohjeiden mukaisesti.⁸

Sisäinen uudelleentarkastelu ja validointi

17. Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 mukaan laitosten ICAAP-menettelyjen ”on oltava säännöllisen sisäisen tarkastelun kohteena”. EKP:n odotuksena on, että säännöllinen sisäinen uudelleentarkastelu kattaa niin laadulliset kuin määrällisetkin tekijät (kuten ICAAP-menettelyn tulosten käytön, stressitestausjärjestelyt, riskien tunnistuksen ja tietojen koontiprosessin) ja että siihen sisältyy suhteellisuusperiaatteen mukainen menettely riskien laskentamenetelmien validoimiseksi.
18. Laitoksella tulisi olla riittävät periaatteet ja menettelyt sisäistä uudelleentarkastelua varten. Kolmen puolustuslinjan eli liiketoimintayksiköiden itsensä ja sisäisten valvontatoimintojen (riskienvalvonta- ja compliance-toiminnot sekä sisäinen tarkastus) tulisi toteuttaa sisäinen uudelleentarkastelu omien tehtäviensä ja vastuualueidensa mukaisesti.⁹
19. Lisäksi EKP odottaa laitoksen määrittelevän ja ottavan käyttöön prosessin, jolla ICAAP-menettely pystytään mukauttamaan ennakoivasti mahdollisiin merkittäviin muutoksiin (kuten toiminnan aloittamiseen uusilla markkinoilla, uusien palvelujen tai tuotteiden tuomiseen tarjolle tai muutoksiin ryhmän¹⁰ tai finanssiryhmittymän rakenteessa).
20. ICAAP-menettelyn tulosten ja oletusten tulisi käydä läpi asianmukainen sisäinen uudelleentarkastelu, jossa arvioidaan esimerkiksi pääomasuunnitelmat, skenaariot ja riskilaskelmat. Arvioitavan seikan mukaan määräytyy, painottuuko uudelleentarkastelu enemmän määrälliseen vai laadulliseen analyysiin. Odotuksena on, että uudelleentarkastelussa otetaan huomioon käytettävistä menetelmistä johtuvat rajoitukset, taustaoletukset ja riskilaskelmissa käytettävät syöttötiedot.

⁸ Ks. vakavaraisuusdirektiivin johdanto-osan kappale 56 ja artiklan 3 kohdan 1 alakohdat 7, 8 ja 9 sekä hallinnosta ja ohjauksesta annettujen EPV:n ohjeiden (EBA/GL/2017/11) osasto II. Vakavaraisuusdirektiivin käsitteistössä johtoa vastaa ylin hallintoelin, toimivaa johtoa liikkeenjohtotehtäviä hoitava johto ja hallitusta valvontatehtäviä hoitava johto.

⁹ Eri toimintojen vastuulla olevat tehtävät kuvataan yksityiskohtaisemmin hallinnosta ja ohjauksesta annetuissa EPV:n ohjeissa (EBA/GL/2017/11).

¹⁰ Näissä ohjeissa termillä ”laitos” tarkoitetaan myös ryhmiä, finanssiryhmittymiä tai alaryhmiä vakavaraisuusdirektiivin artiklan 108 mukaisesti.

21. Uudelleentarkastelun tavoitteena on tutkia, johtavatko sisäiset prosessit sekä valitut menetelmät ja oletukset luotettaviin tuloksiin (toteutumatestaus) ja ovatko ne vallitsevan tilanteen ja tulevan kehityksen valossa edelleen asianmukaisia. Odotuksena on, että uudelleentarkastelun tulokset analysoidaan, dokumentoidaan ja raportoidaan perusteellisesti johdolle ja havaitut puutteet korjataan nopeasti tehokkailla korjaustoimilla.

Lausunto pääoman riittävydestä

22. Laitoksen johto laatii arvionsa pohjalta lausunnon laitoksen pääoman riittävydestä ja kirjaa siihen myös keskeiset näkemyksiä tukevat perustelut ja olennaiset tiedot (kuten ICAAP-menettelyn tulokset). EKP:n näkemyksen mukaan luotettavasta lausunnosta käy ilmi, että laitoksen johdolla on tarkka käsitys laitoksen pääoman riittävydestä, sen tärkeimmistä taustatekijöistä ja heikkouksista, ICAAP-menettelyn keskeisistä syöttötiedoista ja tuloksista, parametreista ja prosessista sekä menettelyn yhteensopivuudesta laitoksen strategisten suunnitelmien kanssa.
23. Laitoksen tulisi päättää kansallisen lainsäädännön sekä asiaankuuluvien vakavaraisuusvaatimusten ja ohjeiden perusteella, kenellä on lailliset valtuudet allekirjoittaa lausunto laitoksen johdon puolesta.¹¹

Periaate 2: ICAAP-menettely on kiinteä osa laitoksen hallintojärjestelmää

- (i) Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 nojalla laitoksella on oltava hyvin perustellut, tehokkaat ja kattavat strategiat ja menettelyt, joiden avulla se arvioi ja jatkuvasti ylläpitää sisäisen pääoman määrää tasolla, joka riittää kattamaan sen luonteiset ja tasoiset riskit, joita laitokseen kohdistuu tai saattaa kohdistua.
- (ii) Laitoksen odotetaan arvioivan pääoman riittävyttä paitsi määrällisesti myös laadullisesti, jotta se voi varmistaa, että pääoman riittävyttä hallitaan aktiivisesti. Laitoksen olisi esimerkiksi seurattava pääoman riittävyden indikaattoreita, jotta se voi tunnistaa ja arvioida mahdolliset uhat ajoissa sekä tehdä tarvittavat päätökset ja ryhtyä ennaltaehkäiseviin toimiin omien varojen ja sisäisen pääoman riittävyden varmistamiseksi.¹²
- (iii) ICAAP-menettelyn määrällisten ja laadullisten osioiden olisi oltava keskenään yhteensopivat ja sopia yhteen myös laitoksen liiketoimintastrategian ja riskinottohalun kanssa. ICAAP-menettely olisi otettava huomioon laitoksen liiketoiminta-, päätöksenteko- ja riskienhallintaprosesseissa, ja sitä olisi noudatettava yhtenäisesti ja johdonmukaisesti koko ryhmässä.

¹¹ Tehtävien ja vastuiden jakaminen hallituksen ja toimivan johdon kesken kuvataan yksityiskohtaisemmin hallinnosta ja ohjauksesta annetuissa EPV:n ohjeissa (EBA/GL/2017/11).

¹² Sisäisen pääoman määrittelyä kuvataan periaatteen 5 yhteydessä.

- (iv) Odotuksena on, että laitos laatii ICAAP-menettelylle luotettavan ja tehokkaan kokonaisrakenteen ja dokumentaation, jossa kuvataan, miten ICAAP-menettelyn eri osat ovat kytköksissä toisiinsa ja miten menettely on sisällytetty laitoksen hallintojärjestelmään.
- (v) ICAAP-menettelyn olisi paitsi tuettava strategista päätöksentekoa myös varmistettava operatiivisella tasolla, että laitoksella on jatkuvasti riittävästi pääomaa ja että riskien ja tuottojen suhde pysyy tarkoituksenmukaisena. Kaikki menetelmät ja menettelyt, joita laitos käyttää pääoman riittävyyden hallintaan osana operatiivista tai strategista vakavaraisuuden hallintaprosessia, olisi hyväksyttävä vasta perusteellisen arvioinnin jälkeen ja sisällytettävä osaksi ICAAP-menettelyä ja sitä koskevaa dokumentaatiota.

ICAAP-menettely kiinteänä osana laitoksen hallintojärjestelmää

- 24. Odotuksena on, että laitoksella on riskien varalta tarvittavan pääoman riittävyyden arvioimiseksi ja ylläpitämiseksi asianmukaiset sisäiset menettelyt ja järjestelyt, joilla varmistetaan, että ICAAP-menettelyn määrällinen riskianalyysi otetaan huomioon kaikessa olennaisessa liiketoiminnassa ja päätöksenteossa.¹³
- 25. Menettelyn tuloksia voidaan käyttää esimerkiksi strategisessa suunnittelussa ryhmän tasolla, vakavaraisuusindikaattorien seurannassa (jotta mahdolliset uhat voidaan tunnistaa ja arvioida ajoissa), tarvittavien päätösten tekemisessä ja ennaltaehkäisevien toimien toteuttamisessa, pääoman kohdentamisessa sekä sen varmistamisessa, että riskinottoperiaatteet pysyvät tehokkaina.
- 26. Päätöksentekoprosessissa ja esimerkiksi muuttuvaa palkitsemista määritettäessä olisi käytettävä ICAAP-menettelyyn perustuvia riskikorjattuja tulostimittareita¹⁴. Lisäksi ICAAP-menettelyn tuloksiin tulisi nojautua liiketoimintaa ja riskejä koskevissa keskusteluissa kaikilla tasoilla, kuten tasevaliokunnassa, riskienhallintavaliokunnassa ja laitoksen johdon kokouksissa.

ICAAP-menettelyn kokonaisrakenne

- 27. Laitoksen johto on vastuussa siitä, että ICAAP-menettelyn kokonaisrakenne on luotettava ja tehokas. Sen on varmistettava, että ICAAP-menettelyn eri osat sopivat yhteen ja menettely on kiinteä osa laitoksen hallintojärjestelmää. Laitoksella olisi oltava selkeä näkemys siitä, miten menettelyn eri osat yhdistyvät johdonmukaisesti kokonaisprosessiksi, jonka avulla pystytään ylläpitämään pääoman riittävyyttä.

¹³ ICAAP-menettelyn määrällistä osiota koskevat yleiset odotukset esitetään periaatteen 3 yhteydessä.

¹⁴ Esimerkkejä tulostimittareista on direktiivin 2013/36/EU 74 artiklan 3 kohdassa ja 75 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista moitteettomista palkitsemisjärjestelmistä sekä asetuksen (EU) N:o 575/2013 450 artiklan mukaisista tiedonantovelvollisuuksista annetuissa EPV:n ohjeissa (EBA/GL/2015/22).

28. Odotuksena on, että laitoksella on tätä tarkoitusta varten dokumentaatioissaan kokonaiskuvaus ICAAP-menettelystä – esimerkiksi menettelyn keskeisistä osa-alueista ja siitä, miten eri osa-alueet toimivat yhteen. Kuvauksesta tulisi käydä ilmi, miten ICAAP-menettely on otettu huomioon laitoksen toiminnassa ja miten sen tuloksia hyödynnetään. Kuvauksessa olisi avattava ICAAP-menettelyn kokonaisrakennetta ja selitettävä, miten menettelyn tuloksia hyödynnetään päätöksenteossa. Lisäksi olisi kuvattava yhteydet esimerkiksi liiketoiminta- ja riskistrategioiden, pääomasuunnitelmien, riskien tunnistusprosessien, riskinottohalua koskevan lausunnon, riskilimiittijärjestelmien, riskien laskentamenetelmien, stressitestausohjelman sekä johdolle raportoinnin välillä.

Raportointi laitoksen johdolle

29. ICAAP-menettely on jatkuva prosessi, joten laitoksen odotetaan raportoivan sen tuottamista tuloksista (kuten olennaisten riskien ja keskeisten indikaattorien kehityksestä) sopivin väliajoin johdon eri tasoille osana sisäistä raportointiaan. Laitoksen johdolle on hyvä raportoida vähintään neljännesvuosittain, mutta laitoksen koosta, monimutkaisuudesta, liiketoimintamallista ja riskiprofiilista riippuen voidaan tarvita tiheämpääkin raportointia, jotta johto voi ryhtyä tarvittaviin toimiin ajoissa.
30. Johdon hyväksymiä ICAAP-tuloksia (riskilaskelmista ja pääoman kohdentamisesta) olisi käytettävä keskeisenä vertailukohtana ja tavoitteena arvioitaessa riskiä kantavien yksiköiden taloudellisia ja muita tuloksia. Se edellyttää luotettavaa hallintojärjestelmää ja ICAAP-menettelyn kokonaisrakennetta (ks. periaate 1).

Riskinottoperiaatteet¹⁵

31. Odotuksena on, että laitoksen riskinottoperiaatteisiin sisältyy kuvaus itse periaatteiden ja muiden strategisten prosessien (kuten ICAAP- ja ILAAP-menettelyjen, elvytysuunnitelman ja palkitsemisjärjestelmän) välisistä yhteyksistä EKP:n julkaiseman sisäistä hallintoa ja riskinottohalua koskevan selvityksen mukaisesti. EKP:n näkemyksen mukaan hyvin laaditut riskinottoperiaatteet kytkeytyvät läheisesti ICAAP-menettelyyn ja ovat luotettavan riskien- ja pääomanhallinnan kulmakivi. Riskinottoperiaatteet ovat myös riskinottohalua koskevan lausunnon pohjana.
32. Riskinottohalua koskevassa lausunnossaan laitoksen tulisi kuvata liiketoimintastrategiansa pohjalta selkeästi ja yksiselitteisesti riskejään ja niiden

¹⁵ Lisäselvitystä ja -ohjeistusta on sisäistä hallintoa ja riskinottohalua koskevassa selvityksessä *SSM supervisory statement on governance and risk appetite* (EKP, kesäkuu 2016), jonka suomenkielinen tiivistelmä on osoitteessa https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm_supervisory_statement_on_governance_and_risk_appetite_201606.fi.pdf, ja finanssimarkkinoiden vakauden valvontaryhmän (FSB) laatimissa tehokkaan riskienhallinnan periaatteissa *Principles for An Effective Risk Appetite Framework*, Financial Stability Board, marraskuu 2013.

varalle suunnittelemaan toimia. Lausunnossa olisi perusteltava, miksi laitos on ottanut tiettyjä riskejä tai ulottanut toimintansa tiettyihin tuotteisiin ja tietyille alueille ja miksi se on välttänyt toisia.

33. Laitoksen kokonaisriskiprofiiliin tulisi viime kädessä perustua ryhmätason riskinottoperiaatteisiin, jotka ohjaavat ja rajoittavat riskiprofiilia. Riskinottoperiaatteilla on lisäksi keskeinen merkitys laitoksen strategian kehittämisessä ja täytäntöönpanossa, sillä niiden kautta riskejä tarkastellaan järjestelmällisesti suhteessa vakavaraisuuteen ja strategiaan tavoitteisiin. Laitoksen olisi myös määritettävä johdon pääomapuskurit ja huomioitava ne riskinottoperiaatteissaan.
34. Laitoksen tulisi osoittaa selkeästi, millä tavoin ICAAP-menettely tukee strategian ja riskinottohalua koskevan lausunnon toteuttamista ja seurantaan sekä auttaa laitosta noudattamaan lausunnossa määriteltyjä riskirajoja. Laitoksen olisi luotettavan ja tehokkaan riskienhallinnan edistämiseksi hyödynnettävä ICAAP-menettelyn tuloksia ja luotava tehokas riskien valvonta- ja raportointijärjestelmä sekä riittävän tarkka limiittijärjestelmä (mukaan lukien tehokkaat eskalointimenettelyt), jossa määritetään raja-arvot esimerkiksi yksittäisille riskeille, osariskeille, yhteisöille ja liiketoiminta-alueille. Näin limiittijärjestelmä tukee riskinottohalua koskevan lausunnon käytännön täytäntöönpanoa.

Yhteensopivuus elvytyssuunnitelman kanssa

35. Elvytyssuunnitelmaan kirjataan toimet, jotka laitoksen on määrä toteuttaa palauttaakseen rahoitusasemansa ennalleen sen heikennyttyä merkittävästi. Koska riittämätön pääoma on yksi keskeinen laitoksen toimintakykyä ja liiketoiminnan jatkuvuutta uhkaava tekijä, ICAAP-menettelyn ja elvytyssuunnitelman tulisi täydentää saumattomasti riskienhallintaa. ICAAP-menettelyllä pyritään varmistamaan laitoksen toiminnan jatkuvuus (sen strategian ja valitun liiketoimintamallin mukaisesti), kun taas elvytyssuunnitelmaan kirjataan toimet (ml. poikkeustoimet), joilla laitos voi palauttaa merkittävästi heikentyneen rahoitusasemansa ennalleen.
36. Laitoksen tulisi siis varmistaa, että ICAAP-menettely sekä elvytyssuunnitelma ja -järjestelyt (esimerkiksi niissä käytetyt ennakkovaroituskynnykset ja elvytysindikaattorit, eskalointimenettelyt sekä mahdolliset johdon toimet¹⁶) ovat keskenään yhteensopivia ja johdonmukaisia. Lisäksi sellaiset ICAAP-menettelyyn sisältyvät johdon toimet, joilla on merkittävä vaikutus, olisi otettava viipymättä huomioon elvytyssuunnitelmassa ja elvytyssuunnitelmaan sisältyvät merkittävästi vaikuttavat toimet vastaavasti ICAAP-menettelyssä, jotta prosessit ovat yhdenmukaisia ja niihin liittyvien asiakirjojen tiedot ajantasaisia.

¹⁶ Jos ICAAP-menettelyn ja elvytyssuunnitelman taustalla olevissa periaatteissa on eroja, myös johdon toimet voivat olla erilaisia.

Yhtenäisyys ja johdonmukaisuus ryhmän sisällä

37. ICAAP-menettelyllä olisi vakavaraisuusdirektiivin artiklan 108 mukaisesti varmistettava pääoman riittävyys ryhmän eri konsolidointitasoilla ja yhteisöissä. Jotta pääoman riittävyttä ryhmän eri yhteisöissä pystytään kunnolla arvioimaan ja ylläpitämään, käytettävien strategioiden, riskienhallintaprosessien ja päätöksentekomenettelyjen sekä pääomatarpeen laskennassa käytettävien menetelmien ja oletusten tulisi olla kautta linjan yhtenäisiä.
38. Jos jotkin ryhmän yhteisöt tai alaryhmät ovat muista poikkeavien kansallisten ICAAP-sääntöjen tai -ohjeiden piirissä, niiden noudattaminen voi vaatia jossakin määrin erilaisia ratkaisuja kuin muualla ryhmässä. Laitosten tulisi kuitenkin varmistaa, että tämä ei heikennä ICAAP-menettelyn tehokkuutta ja yhdenmukaisuutta näilläkään tasoilla. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää ryhmätasoon. Laitoksen olisi lisäksi arvioitava varovaisuutta noudattaen, onko pääoman siirtämiselle ryhmän sisällä esteitä, ja otettava mahdolliset esteet huomioon ICAAP-menettelyssä.

Esimerkki 2.1.

ICAAP-menettelyn yhteensopivuus elvytyssuunnitelman kanssa

Elvytyssuunnitelman ja ICAAP-menettelyn yleisen yhteensopivuuden varmistamiseksi laitoksen tulisi käsitellä mahdollisia pääomavaikutuksia ja vastaavia johdon toimia kummassakin yhdenmukaisesti. Laitoksen tulisi esimerkiksi ottaa ICAAP-menettelyssä johdonmukaisesti huomioon elvytyssuunnitelmassa käytetyt indikaattorit, joilla seurataan pääoman määrän ja laadun todellista tai todennäköistä merkittävää heikentymistä. Lisäksi odotuksena on, että pääoman määrää hallitaan normaalitilanteessa ICAAP-menettelyllä, jotta se pysyy riittävästi yli elvytyssuunnitelman pääomaindikaattorien¹⁷ kynnyksarvojen.

Myös ICAAP-menettelyyn ja elvytyssuunnitelmaan sisältyvien johdon toimien tulisi olla yhteensopivia: mikäli laitoksen elvytyssuunnitelmaan ja ICAAP-menettelyyn sisältyy samanlaisia toimia mutta osa niistä on jo toteutettu ICAAP-menettelyssä, elvytysvaihtoehtojen tehokkuus voidaan yliarvioida kokonaiselvytyskapasiteetin laskennassa. Jos ICAAP-menettelyn yhteydessä on toteutettu tällaisia merkittäviä johdon toimia, elvytyssuunnitelman elvytysvaihtoehtojen toteutuskelpoisuus ja tehokkuus olisikin arvioitava viipymättä uudelleen toimien päällekkäisyyksien ja mahdollisen kaksinkertaisen laskennan välttämiseksi.¹⁸

Esimerkiksi laitoksen kyky hankkia pääomaa elvytystilanteessa voi olla merkittävästi heikentynyt, jos se on jo hankkinut pääomaa ICAAP-menettelyn perusteella tilanteessa, joka ei vaadi elvytyssuunnitelman käyttöä. Tämä voi vaikuttaa siihen, minkä tyyppistä ja miten paljon lisäpääomaa pystytään hankkimaan, sekä pääomainstrumenttien liikkeeseenlaskuehtoihin. Toisena esimerkkinä voidaan

¹⁷ Lisätietoja on EPV:n ohjeissa elvytyssuunnitelmaa koskevien laadullisten ja määrällisten indikaattorien vähimmäisluettelosta (EBA/GL/2015/02).

¹⁸ Ks. myös EKP:n raportti elvytyssuunnitelmista (*ECB Report on recovery plans*), heinäkuu 2018.

mainita riskien pienentämiseen liittyvät johdon toimet. Jos esimerkiksi tietyt omaisuuserät myydään ICAAP-menettelyn perusteella muuten kuin elvytystilanteessa, kyseisten omaisuuserien myynti ei enää ole mahdollinen elvytysvaihtoehto.

ICAAP-menettely ja elvytysuunnitelma liittyvät toisiinsa myös käänteisten stressitestien kautta. Laitoksen tulisi käyttää käänteisiä stressitestejä osana ICAAP-menettelyä ja arvioida niiden avulla, mitkä skenaariot johtaisivat tilanteeseen, jossa sen kyky noudattaa valittua liiketoimintamallia (ja siten täyttää ICAAP-tavoitteet) heikentyisivät. EPV:n ohjeiden mukaan elvytysuunnitelmien yhteydessä käänteisiä stressitestejä tulisi harkita lähtökohtana sellaisille skenaarioille, joissa ollaan lähellä maksukyvyttömyyttä eli jotka johtaisivat siihen, että laitoksen tai ryhmän liiketoimintamallia ei voida enää toteuttaa ilman onnistuneita elvytystoimia.¹⁹ Sekä ICAAP-menettelyn että elvytysuunnitelman skenaarioiden tulisi perustua tapahtumiin, jotka ovat laitoksen kannalta erityisen olennaisia ja kohdistuvat sen tärkeimpiin heikkouksiin.

Periaate 3: ICAAP-menettelyllä varmistetaan eri näkökulmista, että laitoksella on riittävästi pääomaa, ja ylläpidetään siten olennaisella tavalla laitoksen toimintakykyä

- (i) ICAAP-menettelyllä on keskeinen rooli laitoksen toimintakyvyn ylläpitämisessä, sillä menettelyn avulla varmistetaan, että laitoksella on riittävästi pääomaa. Odotuksena onkin, että ICAAP-menettely mitoitetaan laitoksen toiminnan mukaan ja että siinä noudatetaan varovaisuutta ja arvioidaan pääoman riittävyyttä kahdesta toisiaan täydentävästä sisäisestä näkökulmasta: normatiivisesta ja taloudellisesta näkökulmasta.
- (ii) Normatiivisesta näkökulmasta odotuksena on, että laitos tekee monivuotisen arvion kyvystään täyttää jatkuvasti kaikki pääomaan liittyvät sääntely- ja valvontavaatimukset sekä kyvystään selviytyä muista ulkoisista taloudellisista rajoitteista keskipitkällä aikavälillä. Arviossa olisi käytettävä uskottavaa perusskenaariota ja riittäviä luottolaitoskohtaisia epäsuotuisia skenaarioita, ja niitä olisi käytettävä monivuotisen pääomasuunnittelun pohjana laitoksen yleisten suunnittelua koskevien tavoitteiden mukaisesti.
- (iii) Taloudellisesta näkökulmasta laitoksen olisi tunnistettava ja mitattava kaikki olennaiset riskit, jotka voivat aiheuttaa taloudellisia menetyksiä ja vähentää sisäistä pääomaa. Laitoksen olisi varmistettava, että sillä on riittävästi sisäistä pääomaa riskiensä kattamiseksi (sisäisen pääoman riittävyydelle asettamiensa rajojen mukaisesti).

¹⁹ Ks. elvytysuunnitelmiin sisällytettäviä eri skenaarioita koskevien EPV:n ohjeiden kappale 11 (EBA/GL/2014/06).

- (iv) Odotuksena on, että normatiivinen ja taloudellinen näkökulma täydentävät toisiaan ja että ne otetaan huomioon kaikessa olennaisessa liiketoiminnassa ja päätöksenteossa (ks. periaate 2).

Tavoitteena varmistaa laitoksen toiminnan jatkuminen

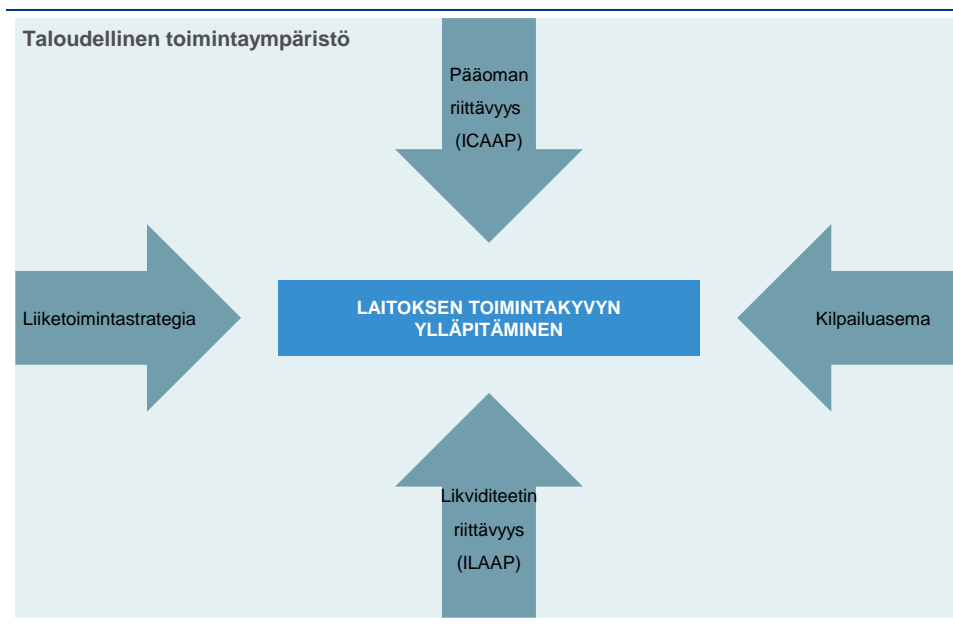
39. ICAAP-menettelyn tavoitteena on ylläpitää laitoksen toimintakykyä eli varmistaa, että laitoksella on jatkuvasti riittävästi pääomaa riskien ja tappioiden kattamiseksi ja kestävä strategian noudattamiseksi myös pitkäkestoisen epäsuotuisan kehityksen aikana. Laitoksen olisi sisällytettävä jatkuvuustavoite riskinottoperiaatteisiinsa (ks. periaate 2) ja tarkistettava ICAAP-menettelyn yhteydessä riskinottohalunsa ja riskitoleranssinsa kynnysarvot ottaen huomioon käytettävissä olevaa pääomaa koskevat rajoitteensa sekä riskiprofiilinsa ja heikkoutensa.
40. Laitoksen odotetaan arvioivan ja määrittävän²⁰ käytettävissä olevaa pääomaa koskevien rajoitteidensa pohjalta, paljonko pääomaa sen on tarpeen pitää puskurina yli sääntely- ja valvontavaatimusten mukaisen vähimmäistason²¹ ja paljonko ylimääräistä sisäistä pääomaa se tarvitsee strategiansa toteuttamiseksi kestäväällä tavalla. Määrittäessään riittäviä johdon pääomapuskureita keskipitkälle aikavälille laitoksen olisi huomioitava muun muassa markkinoiden, sijoittajien ja vastapuolten odotukset sekä mahdolliset jakokelpoiseen enimmäismäärään liittyvät rajoitukset. Lisäksi sen olisi huomioitava liiketoimintamallin riippuvuus kyvystä maksaa lisäetuja, osinkoja ja ensisijaisen lisäpääoman (AT1) instrumentteihin liittyviä maksuja. Odotuksena on lisäksi, että johdon pääomapuskureilla paitsi katetaan näistä ulkoisista rajoituksista aiheutuvia pääomatarpeita myös varaudutaan pääomasuhdetta koskevien arvioiden epävarmuuteen ja siitä mahdollisesti aiheutuviin pääomasuhteen heilahteluihin. Johdon pääomapuskureiden olisi myös kuvastettava laitoksen riskinottohalua ja tuotava hieman liikkumavaraa liiketoimintapäätöksiin.

²⁰ Näissä ohjeissa johdon pääomapuskurit eivät tarkoita käytettävissä olevaa pääomaa ("liikkumavaraa"). Ne viittaavat ennemminkin laitoksen näkemykseen pääomasta, joka tarvitaan laitoksen liiketoimintamallin noudattamiseen kestäväällä tavalla.

²¹ Pääoman määrän ei kuitenkaan välttämättä tarvitse ylittää sovellettavassa lainsäädännössä määritettyä vähimmäispääomavaatimusta. Vaikka yleisenä odotuksena on, että johdon pääomapuskureiden koko on suurempi kuin nolla, laitos voisi teoriassa todeta, että sen liiketoimintamallin noudattamiseen kestäväällä tavalla ei tarvita lainkaan johdon pääomapuskuria (skenaariosta riippuen).

Kaavio 1

ICAAP-menettely tukee laitoksen toimintakyvyn ylläpitämistä

Kaavion mittasuhteet ovat vain suuntaa-antavia.

Sisäinen normatiivinen näkökulma

41. Normatiivisesta näkökulmasta odotuksena on, että laitos tekee monivuotisen arvion kyvystään täyttää jatkuvasti kaikki pääomaan liittyvät sääntely- ja valvontavaatimukset sekä selviytyä muista ulkoisista taloudellisista rajoitteista.
42. Arviossa olisi huomioitava paitsi omavaraisuusastetta ja suuria asiakasriskejä koskevat vaatimukset sekä omien varojen ja hyväksyttävien velkojen vähimmäismäärää (MREL) koskevat vaatimukset (kun ne ovat tulleet voimaan), myös pilarin 1 ja 2 pääomavaatimukset, vakavaraisuusdirektiivin mukaiset puskurivaatimukset sekä pilarin 2 mukainen pääomaohjeistus (ks. kaavio 2).
43. Normatiivisesta näkökulmasta tehtävässä arviossa olisi huomioitava suunnittelujakson ajalta kaikki asiaankuuluviin vakavaraisuussuhdelukuihin vaikuttavat olennaiset riskit, esimerkiksi omien varojen ja riskipainotettujen saamisten määrään liittyvät riskit. Normatiivinen näkökulma ei siis rajoitu pelkkiin pilarin 1 mukaisissa pääomavaatimuksissa huomioituihin riskeihin, vaikka siitä saadut tulokset ilmaistaankin sääntelyyn perustuvilla mittareilla, vaan laitoksen tulisi ottaa arviossaan huomioon myös kaikki taloudellisesta näkökulmasta määrittämiensä olennaiset riskit ja arvioida, voivatko nämä riskit toteutua suunnittelujakson aikana ja missä määrin ne voivat toteutua (sovellettavasta skenaariosta riippuen).
44. Laitoksen olisi varmistettava, että sillä on kattava ja ajantasainen pääomasuunnitelma, joka on yhteensopiva sen strategioiden, riskinottohalun ja pääomavarojen kanssa. Pääomasuunnitelman pohjana olisi käytettävä

perusskenaariota ja epäsuotuisia skenaarioita, ja sen olisi katettava vähintään kolme seuraavaa vuotta²². Laitoksen olisi otettava pääomasuunnitelman laadinnassa huomioon myös tulossa olevat muutokset sääntely-, valvonta- ja tilinpäätösvaatimuksiin sekä tehtävä perusteltu päätös siitä, miten muutokset ja niiden vaikutus sisällytetään pääomasuunnitelmaan.²³ Laitoksen tulisi myös ottaa huomioon kaikki tiedot tulevista muutoksista pilarin 2 mukaisiin pääomavaatimuksiin ja pääomaohjeistukseen.²⁴

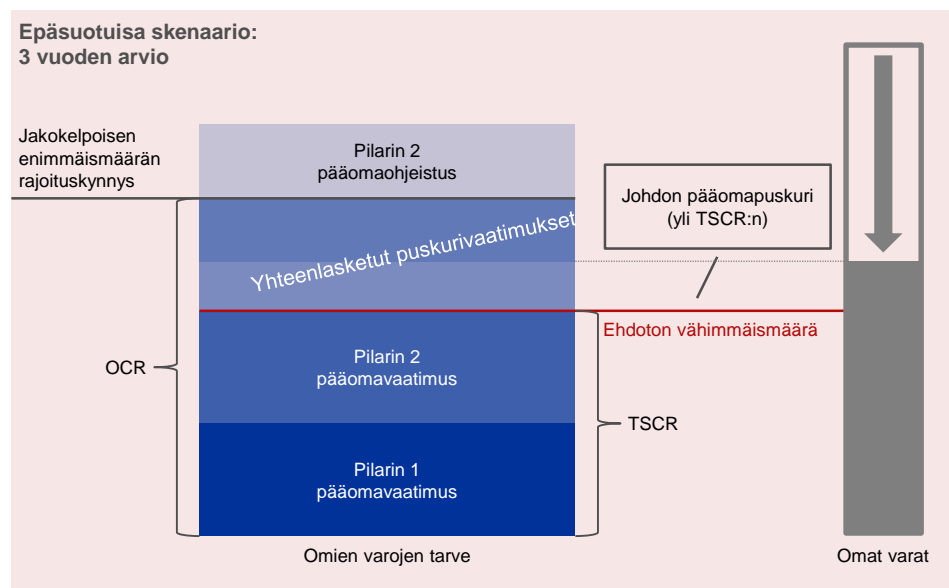
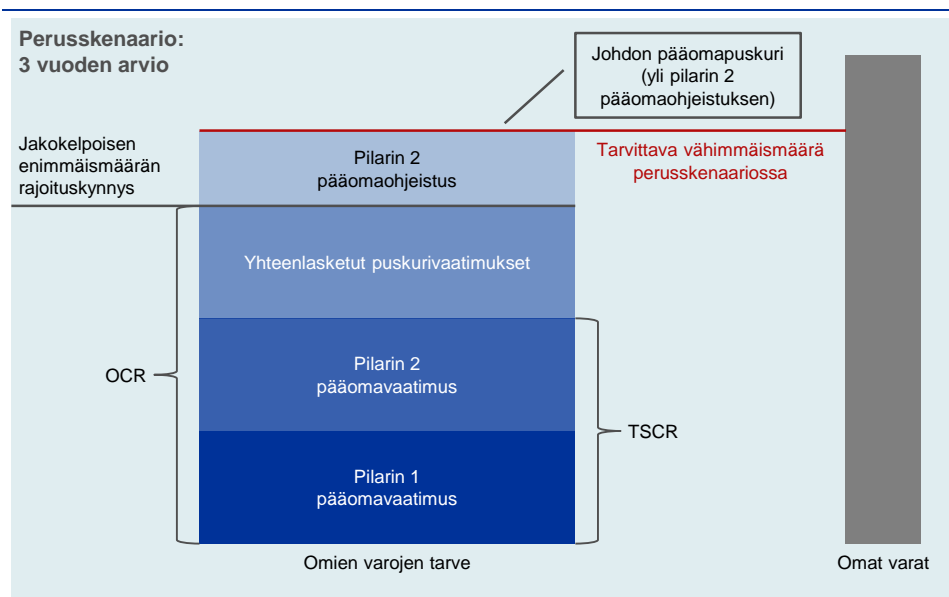
²² Laitoksen tulee itse valita sopivan pituinen suunnittelujakso. Yksityiskohtaisen pääomasuunnitelman tulisi kattaa vähintään kolme vuotta. Laitoksen tulisi ottaa strategisessa suunnittelussa huomioon myös vähimmäisjaksoa pidemmän aikavälin kehityskulut tarvittavassa laajuudessa, jos niiden vaikutukset ovat merkittäviä.

²³ Koska kaikki muutokset eivät ole yhtä todennäköisiä ja koska niiden mahdolliset vaikutukset ovat erilaisia, laitos voi varautua niihin eri tavoin. Jos muutos on hyvin epätodennäköinen mutta vaikutukseltaan merkittävä, laitoksen tulisi valmistella varautumistoimia sitä varten. Todennäköiset sääntelymuutokset olisi huomioitava itse pääomasuunnitelmassa. Viimeaikaisia esimerkkejä sääntelyuudistuksista ovat kansainvälinen tilinpäätösstandardi 9 (IFRS 9), pankkien elvytys- ja kriisiratkaisudirektiivi sekä standardimenetelmä vastapuoliriskin laskemiseen.

²⁴ Pilarin 2 mukaiset pääomavaatimukset ja pääomaohjeistuksen määrittää EKP. Laitoksen tulisi käsitellä näitä pääomatarpeita pääomasuunnittelussaan ulkopuolelta annettuina lukuina. Jos muuta tietoa ei ole, pääomasuunnittelussa käytettävien pilarin 2 pääomavaatimusten ja pääomaohjeistuksen tulee olettaa pysyvän vähintään nykyisellä tasolla.

Kaavio 2

Johdon pääomapuskurit ja muut pääomatarpeet (normatiivinen näkökulma)

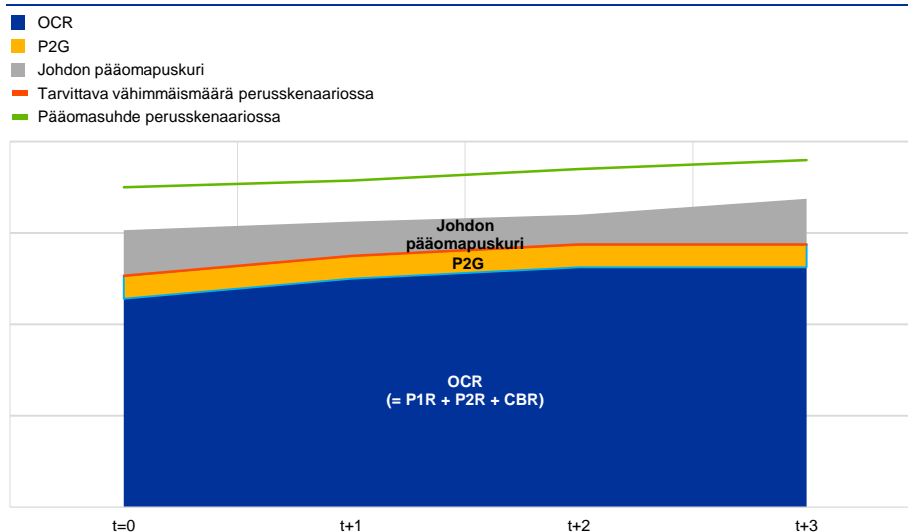

Kaavion mittasuhteet ovat vain suuntaa-antavia. OCR = yhteenlasketut pääomavaatimukset, TSCR = SREP:n (eli valvonta-arviopäätöksen) mukainen kokonaispääomavaatimus.

45. Odotuksena on, että kun laitos arvioi häiriöttömän tilanteen pääomatarpeitaan muun muassa pääomasuunnitelmansa perusskenaariossa, se ottaa huomioon yhteenlasketut pääomavaatimuksensa (kaavioissa OCR) – eli SREP:n (valvonta-arviopäätöksen) mukaisen kokonaispääomavaatimuksen (kaavioissa TSCR) ja yhteenlasketut puskurivaatimukset – sekä pilarin 2 mukaisen pääomaohjeistuksen. Tältä pohjalta laitoksen tulisi määrittää asianmukaiset johdon pääomapuskurit sekä ottaa käyttöön pääomasuunnitelmat, joiden avulla se pystyy täyttämään yhteenlasketut pääomavaatimuksensa ja noudattamaan pilarin 2 pääomaohjeistusta keskipitkällä aikavälillä perusskenaarion mukaisessa tilanteessa (ks. kaavio 3).

Kaavio 3

Pääomasuhde perusskenaariossa (normatiivinen näkökulma)

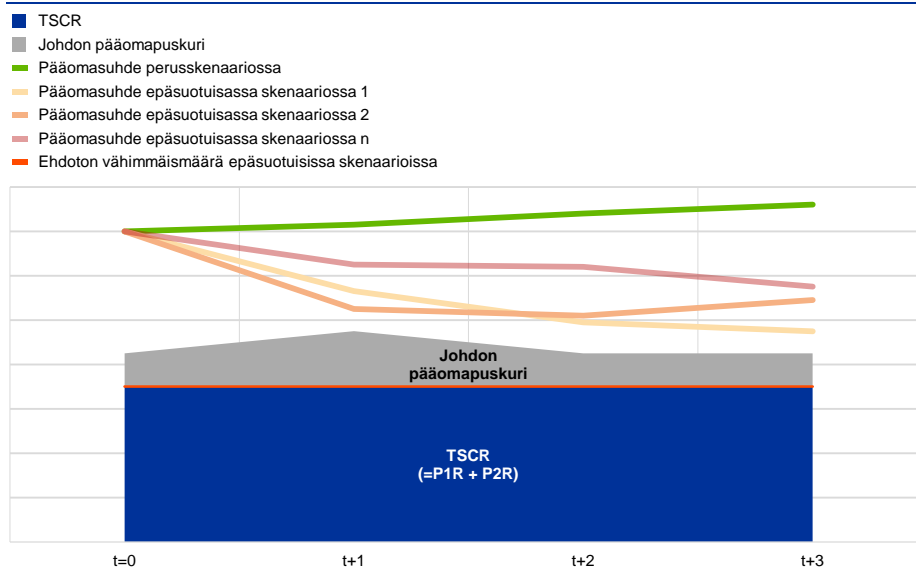
Kaavion mittasuhteet ovat vain suuntaa-antavia. OCR = yhteenlasketut pääomavaatimukset, P2G = pilarin 2 mukainen pääomaohjeistus, CBR = yhteenlasketut puskurivaatimukset.

46. Laitoksen olisi pyrittävä täyttämään SREP:n mukainen kokonaispääomavaatimuksensa kaikkina aikoina – myös pitkäkestoisen epäsuotuisan kehityksen aikana, jolloin ydinpääoma supistuu selvästi. Erittäin epäsuotuisissa skenaarioissa²⁵ laitoksen ei välttämättä tarvitse pystyä noudattamaan pilarin 2 mukaista pääomaohjeistusta ja täyttämään yhteenlaskettuja puskurivaatimuksia. Laitoksen odotetaan kuitenkin laativan pääomasuunnitelmansa siten, että (SREP:n mukaisen kokonaispääomavaatimuksen ylittävä) johdon pääomapuskuri on riittävän suuri, jotta laitos pystyy täyttämään SREP:n mukaisen kokonaispääomavaatimuksensa sekä esimerkiksi markkinoiden odotukset keskipitkällä aikavälillä myös epäsuotuisissa olosuhteissa (ks. kaavio 4).
47. Jos pääomasuunnitelmaan sisältyy johdon toimia, jokaisen toimen toteutettavuus ja odotettu määrällinen vaikutus eri skenaarioissa olisi myös arvioitava ja ilmaistava selkeästi. Käytettyjen oletusten tulisi olla yhteensopivia elvytysuunnitelman kanssa.

²⁵ Epäsuotuisien skenaarioiden vakavuutta käsitellään tarkemmin periaatteen 7 yhteydessä.

Kaavio 4

Pääomasuhteen kehitysarviot epäsuotuisissa skenaarioissa (normatiivinen näkökulma)²⁶

Kaavion mittasuhteet ovat vain suuntaa-antavia. OCR = yhteenlasketut pääomavaatimukset, P2G = pilarin 2 mukainen pääomaohjeistus, TSCR = SREP:n (valvonta-arviopäätöksen) mukainen kokonaispääomavaatimus.

Sisäinen taloudellinen näkökulma

48. Taloudellisesta näkökulmasta odotuksena on, että laitos huolehtii pääomansa riittävyydestä siten, että sillä on tarpeeksi sisäistä pääomaa riskiensä kattamiseksi periaatetta 5 koskevien odotusten mukaisesti. Taloudellisen pääoman määrä on riittävä, kun laitoksella on jatkuvasti kylliksi sisäistä pääomaa riskiensä kattamiseksi ja strategiansa toteuttamiseksi.
49. Pääoman riittävyysarvion tulisi siis kattaa kaikki riskit, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti laitoksen pääomatilanteeseen, kun sitä tarkastellaan taloudellisesta näkökulmasta. Jotta arvio kattaisi todellisen taloudellisen tilanteen, se ei perustu tilinpäätös- tai sääntelyvaatimuksiin. Sen sijaan siinä tulisi ottaa huomioon kaikkiin olennaisiin taloudellisiin tekijöihin – kuten saamisiin, velkoihin ja riskeihin – liittyvät taloudellisen arvon²⁷ näkökohdat.²⁸ Vaikka ICAAP-menettely perustuukin olettamukseen laitoksen toimintakyvyn ylläpidosta (ja

²⁶ Selvyyden vuoksi kaikissa skenaarioissa on käytetty samaa johdon pääomapuskuria. Todellisessa tilanteessa pääomapuskurin taso riippuu tarkasteltavasta skenaariosta.

²⁷ Taloudellisen arvon käsitettä tarkastellaan lähemmin sanastossa. Sisäistä pääomaa käsitellään tarkemmin periaatteen 5 yhteydessä. Laitosten tulisi ottaa huomioon riskeistä kaikki seikat, jotka voivat vaikuttaa niiden taloudelliseen arvoon eli niiden sisäiseen pääomaan. Taloudellisesta näkökulmasta tehtävästä riskien tunnistuksesta ja laskennasta sekä stressitestausta koskevista EKP:n odotuksista on lisätietoa periaatteissa 4, 6 ja 7.

²⁸ Odotuksena on, että laitos määrittelee taloudellisen pääoman riittävyyden itse omien kriteeriensä – esimerkiksi nettonykyarvon laskennan – pohjalta. Vaikka määritelmän tulisi yleisesti ottaen vastata taloudellisen arvon käsitettä, joka on kuvattu muun kuin kaupankäyntitoiminnan aiheuttaman korkoriskin [eli rahoitustoiminnan korkoriskin] hallintaa koskevissa EPV:n ohjeissa (EBA/GL/2018/02), näissä ohjeissa ei odoteta minkään tietyn menetelmän käyttöä sisäisen pääoman tai riskien mittaamisessa.

sen varmistamisesta), laitoksen odotetaan huolehtivan taloudellisen pääoman riittävyydestä taloudelliseen arvoon liittyvien näkökohtien perusteella. Laitoksen olisi hallittava taloudellisia riskejä sekä sisäistä pääomaa asianmukaisesti ja arvioitava ne osana stressitestausta sekä pääoman riittävyyden seuranta ja hallintaa.

50. Odotuksena on, että laitoksella on toimintaansa nähden riittävät sisäiset prosessit ja menetelmät, joiden avulla odotetut ja odottamattomat tappiot pystytään määrittämään, mittaamaan sekä kattamaan sisäisellä pääomalla – ellei (odotettuja) tappioita ole jo huomioitu sisäisen pääoman määrittelyssä. Laitoksen olisi tehtävä nykyhetkeä koskevat riskilaskelmasa poikkileikkauksena arvion viitepäivämäärän tietojen pohjalta. Laskelman täydennykseksi olisi laadittava keskipitkän aikavälin arvio sellaisen olennaisen tulevan kehityksen vaikutuksesta, jota ei ole otettu huomioon nykytilanteen riskiarviossa (esimerkiksi mahdolliset johdon toimet²⁹ ja riskiprofiiliin tai ulkoisen ympäristön muutokset).
51. Laitoksen olisi käytettävä taloudellisen pääoman riittävyyden arvioinnista saatuja tuloksia ja mittareita paitsi strategisessa ja operatiivisessa johtamisessa myös tarkistaessaan riskinottohalua ja liiketoimintastrategioita. Varovaisuutta ilmentävän sisäisen pääoman määritelmän³⁰ ja riskilaskelmien lisäksi laitoksen tulisi määritellä, paljonko pääomaa se tarvitsee pysyäkseen taloudellisesti toimintakykyisenä ja noudattaakseen strategiaansa. Samalla sen olisi määriteltävä myös hallintamenettelyt, joiden avulla orastavat sisäisen pääoman vajeet havaitaan ajoissa ja voidaan korjata tehokkailla toimilla (esim. pääoman kasvattaminen, riskien vähentäminen).
52. Taloudellisen pääoman riittävyyttä on seurattava ja hallittava aktiivisesti. Laitoksen olisikin valmisteltava ja suunniteltava menettelyjä ja johdon toimia, joihin voidaan turvautua pääomavajeen uhatessa.

²⁹ Mahdollisiin johdon toimiin kuuluvat muun muassa pääomapohjaa vahvistavat toimet, liiketoimintojen hankinta tai myynti sekä riskiprofiiliin muutokset. Ks. myös kohta ”Toisiaan täydentävät näkökulmat”.

³⁰ Sisäiseen pääomaan liittyvät odotukset on kuvattu periaatteen 5 yhteydessä.

Kaavio 5

Pääoman riittävyyden hallinta (taloudellinen näkökulma)

Kaavio ei kuvaa ennustetta taloudellisen tilanteen kehityksestä minään tietynä hetkenä. Siinä esitetään, kuinka taloudellinen pääoma voi vähetä ajan myötä muuten kuin osana tavanomaista liiketoimintasykliä. Laitoksella olisi oltava strategia tällaisia tilanteita varten, ja sen olisi hallittava pääoman riittävyyttä aktiivisesti. Lisäksi riskilaskelmat ja käytettävissä olevan sisäisen pääoman määrä tulisi ottaa huomioon myös normatiivisesta näkökulmasta tehdyissä arvioissa.

53. Jos laitos havaitsee taloudellisen pääomansa riittävyyden olevan heikentymässä merkittävästi, sen olisi harkittava toimenpiteitä, joiden avulla se voi turvata pääomansa riittävyyden ja muuttaa kehityksen suunnan. Laitoksen olisi samalla myös tarkistettava strategiaansa ja riskinottohaluaan (ks. kaavio 5). Jos siis sisäinen pääomasuhde pienenee alle määritellyn riittävyyssynnyn, laitoksen odotetaan ryhtyvän tarvittaviin toimenpiteisiin ja perustelevan, miten pääoman riittävyys varmistetaan keskipitkällä aikavälillä.

Toisiaan täydentävät näkökulmat

54. Taloudellisesta näkökulmasta taloudelliset riskit ja tappiot vaikuttavat sisäiseen pääomaan välittömästi ja kokonaisuudessaan, jolloin riskeistä saadaan hyvin kattava kuva.³¹ Normatiivisesta näkökulmasta osa näistä riskeistä tai niiden liitännäisriskeistä voi ilmetä osittain tai kokonaan vasta myöhemmin ja näkyä kirjanpidollisina tappioina, omien varojen supistumisena tai vakavaraisuussäätelyn mukaisina arvonalennuksina.
55. Arvioidessaan vakavaraisuusasemansa tulevaa kehitystä normatiivisesta näkökulmasta laitoksen olisikin otettava huomioon myös taloudellisesta näkökulmasta tunnistetut ja määritetyt riskit ja arvioitava, miten ne voivat vaikuttaa sen omien varojen ja kokonaisriskin määrän kehitykseen.
56. Laitoksen olisi tarkasteltava erityisesti sellaisia riskejä ja vaikutuksia, jotka eivät välttämättä tule esiin pelkästään tilinpäätös- ja vakavaraisuusvaatimusten

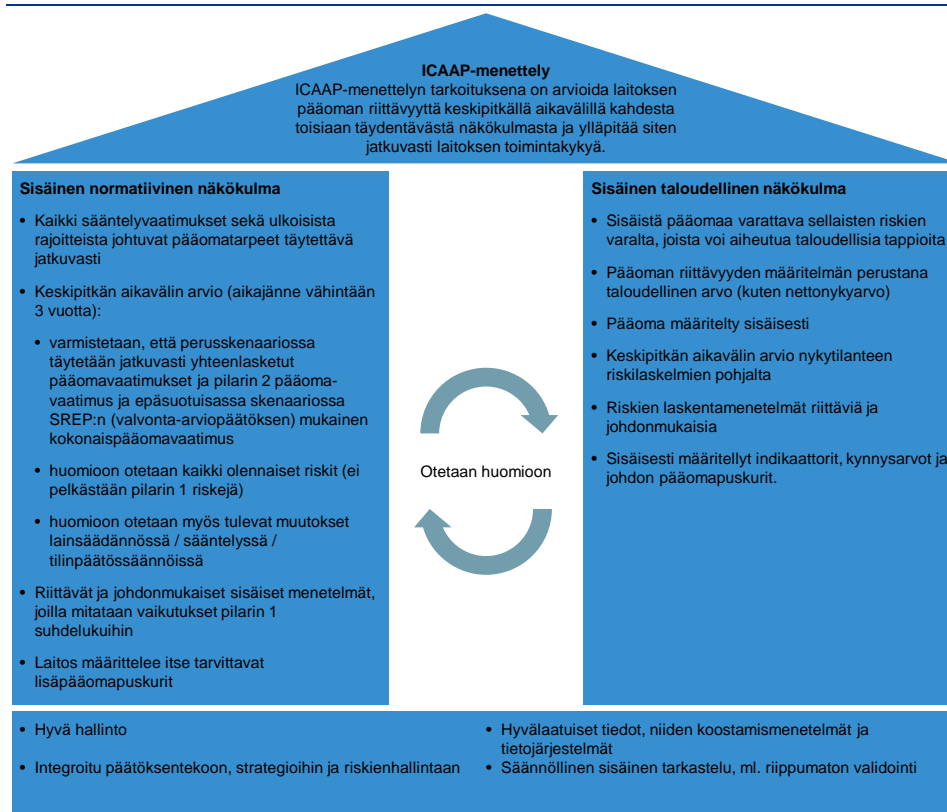
³¹ Esimerkiksi rahoitustoiminnan korkoriskin negatiivinen vaikutus taloudelliseen arvoon (muutos laitoksen odotetun nettokassavirran nykyarvossa) antaa kuvan mahdollisista pitkäaikaisista vaikutuksista laitoksen kokonaisvastuisiin. Normatiivisesta näkökulmasta riski voi toteutua esimerkiksi tuottojen yleisenä supistumisena tai yksittäisten transaktioiden kautta.

valossa mutta jotka voisivat toteutuessaan vaikuttaa laitoksen lakisääteisiin omiin varoihin tai kokonaisriskin määrään.

57. Vastaavasti odotuksena on myös, että laitos ottaa normatiivisesta näkökulmasta tehdyn arvion tulokset huomioon³² myös taloudellisesta näkökulmasta tehdyissä riskilaskelmissa sekä muuttaa tai täydentää näitä laskelmia, jos ne eivät kuvasta riittävän hyvin epäsuotuisista skenaarioista aiheutuvia riskejä. Normatiivisen ja taloudellisen näkökulman olisi siis täydennettävä toisiaan.
58. Tehokas riskienhallinta edellyttää sekä normatiivisen että taloudellisen näkökulman huomioimista,³³ sillä pääoman määritelmät ja määrät, riskityypit ja erityyppisten riskien määrät sekä pääoman vähimmäistarve ovat erilaisia näkökulmasta riippuen, eikä toinen näkökulma ole laitokseen ja ajankohtaan katsomatta järjestelmällisesti toista tiukempi.

Kaavio 6:

ICAAP-menettelyn näkökulmat ja niiden keskeiset tekijät

³² Tämä on erityisen tärkeää hankalasti mitattavien riskien kohdalla. Odotuksena on, että jos taloudellisesta näkökulmasta tehtyjä riskilaskelmia muutetaan, muutokset perustellaan ja dokumentoidaan asianmukaisesti.

³³ Yleinen perustelu on sama kuin rahoitustoiminnan korkoriskin hallintaa käsittelevissä EPV:n ohjeissa (EBA/GL/2018/02): "Laitosten tulisi arvioida altistumistaan rahoitustoiminnan korkoriskille sekä taloudellisen arvon että tuottojen mahdollisten muutosten kannalta. Laitosten tulisi käyttää molempia näkökohtia koskevien muutosten arvioinnissa lisäpiirteitä, jotta rahoitustoiminnan korkoriskin monimutkaisuutta voitaisiin kuvata sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä."

Esimerkki 3.1.

Johdon pääomapuskurit

Mitä heikompi laitoksen pääomapohja on, sitä vaikeampaa ja kalliimpaa sen on noudattaa suunniteltua liiketoimintamallia. Jos esimerkiksi laitoksen alhainen pääomataso suurentaa sijoittajien, vastapuolten ja asiakkaiden mielestä luottoriskiä, ne vaativat laitokselta korkeampaa riskipreemiota. Se heikentää laitoksen kannattavuutta ja saattaa vaarantaa sen toiminnan jatkuvuuden, vaikka pääoman määrä ylittäisikin sääntely- ja valvontavaatimuksissa määritellyn vähimmäistason.

Toisena esimerkkinä voidaan mainita laitokset, joiden toiminnan kannalta osingot ja ensisijaisen lisäpääoman (AT1) instrumentteihin liittyvät maksut ovat tärkeässä asemassa. Jos laitoksen strategia perustuu pääomainstrumenttien liikkeeseenlaskuun pääomamarkkinoilla, alhainen pääomataso voi heikentää sijoittajien luottamusta. Luottamuksen heikkeneminen voi hankaloittaa laitoksen pääsyä pääomamarkkinoille ja sitä kautta vaikeuttaa myös liiketoimintastrategian noudattamista.

Laitoksen tulisi näiden seikkojen valossa määrittää, minkä verran pääomaa se tarvitsee toimintansa ylläpitämiseksi, ja varmistaa pääomasuunnittelussaan, että se voi säilyttää pääomapuskurinsa sekä normaaleissa että epäsuotuisissa olosuhteissa. Johdon pääomapuskureiden suuruus voi vaihdella suuresti eri laitoksissa sen mukaan, millaisena ulkoinen kehitys eri skenaarioissa kulloinkin näyttäytyy. Merkitystä voi olla esimerkiksi sillä, kuvaako epäsuotuisa skenaario markkinoiden laajuista vai laitospohtaista stressiä, sillä esimerkiksi sijoittajien, asiakkaiden ja vastapuolten odotukset laitoksen pääomasta voivat riippua siitä. Lisäksi johdon pääomapuskurien suuruus voi vaihdella ajan mittaan jopa samassa skenaariossa, sillä eri ajankohtina vallitsevat erilaiset ulkoiset ja sisäiset olosuhteet.

Esimerkki 3.2.

Taloudellisen näkökulman ottaminen huomioon normatiivisesta näkökulmasta tehtävässä arvioissa

Odotuksena on, että arvioidessaan pääoman riittävyttä normatiivisesta näkökulmasta laitos määrittää myös rahoitustoiminnan korkoriskien vaikutuksen tuloslaskelmaan, vaikka näitä riskejä ei otetakaan huomioon pilarin 1 pääomavaatimuksissa. Korkomuutosten taloudellinen vaikutus nimittäin näkyy rahoitustaseessa välittömästi ja kokonaisuudessaan (taloudellinen näkökulma), kun taas vaikutuksen välittyminen täysimääräisesti pilarin 1 mukaisiin vakavaraisuussuhteisiin voi kestää useamman vuoden (normatiivinen näkökulma). Laitoksen tulisikin huomioida normatiivisessa tarkastelussa ja varsinkin epäsuotuisiin skenaarioihin sisältyvissä oletuksissa kaikki tappiot, joita voi aiheutua taloudellisen näkökulman kattamista eri riskeistä ja myös muista kuin pilarin 1 yhteydessä tarkastelluista riskeistä.

Laitos voi esimerkiksi arvioida taloudellisesta näkökulmasta, että sen taloudellinen arvo pienenee 100 miljoonaa euroa seuraavan vuoden aikana, jos korot nousevat 2 prosenttiyksikköä. Tällöin laitoksen olisi normatiivisen näkökulman skenaarioissa

arvioitava, miten sama koronnosto vaikuttaa sen tuloslaskelmaan ja viime kädessä sen omiin varoihin sekä pilarin 1 mukaisiin suhdelukuihin pääomasuunnittelujaksolla. Arvion tuloksena voi olla esimerkiksi, että tuloslaskelma pienenee 15 miljoonaa euroa ensimmäisenä vuonna, 13 miljoonaa toisena ja 10 miljoonaa kolmantena vuonna.

Toinen esimerkki on piilotappioiden käsittely. Taloudellisessa näkökulmassa otetaan huomioon omaisuuserien taloudellinen arvo / nettonykyarvo, kun taas normatiivisesta näkökulmasta tehtävissä arvioissa tarkastellaan tilinpäätös- ja vakavaraisuussääntelyn mukaisia arvoja. Piilotappioiden määrä selviää vertaamalla kirjanpitoarvoja ja taloudellisia arvoja keskenään. Kun laitos on selvittänyt piilotappioiden kokonaismäärän, sen on päätettävä, missä määrin piilotappiot voivat tulla näkyviin taseessa/tuloslaskelmassa. Tämä tulisi huomioida myös arvioitaessa pääoman riittävyttä normatiivisesta näkökulmasta.

Jos laitoksella on esimerkiksi valtion joukkolainasalkku, johon kohdistuu 100 miljoonan euron piilotappio, sen tulisi määrittää eri skenaarioiden pohjalta, mikä osa piilotappiosta vaikuttaisi sen omiin varoihin keskipitkällä aikavälillä. Laitos voi tässä tapauksessa todeta esimerkiksi, että joukkolainojen nimellisarvon aliarvostuksen vuoksi ensimmäisen vuoden kirjanpidolliset tappiot ovat 10 miljoonaa euroa ja toisen vuoden 20 miljoonaa euroa. Nämä tappiot olisi otettava huomioon normatiivisesta näkökulmasta tehdyissä arvioissa.

Kolmantena esimerkkinä voidaan mainita luottoluokan siirtymäriski. Taloudellisesta näkökulmasta tehtävässä arviossa laitos analysoi, missä määrin sen taloudellinen arvo pienenee seuraavan vuoden aikana, jos sen luottovastuiden luottoluokitus heikkenisi eli velallisten maksukyvyttömyyden todennäköisyys kasvaisi. Esimerkiksi lainoissa ja lainasaamisissa sekä muissa luottovastuissa, joita ei arvosteta käypään arvoon, luokituksen heikkeneminen ei normatiivisesta näkökulmasta laadittavissa arvioissa vaikuttaisi tuloslaskelmaan (kuten luottoriski vaikuttaisi). Sillä voisi siitä huolimatta olla vaikutusta: jos taloudellisen näkökulman tarkastelussa todetaan maksukyvyttömyyden todennäköisyyden kasvaneen, se suurentaa pääomasuunnittelun arvioissa riskipainotettujen saamisten määrää ja pienentää siten pilarin 1 mukaisia vakavaraisuussuhteita. Taloudellisen näkökulman lukua ei kuitenkaan yleensä voi käyttää normatiivisen näkökulman arvioissa sellaisenaan. Laitoksen tulisikin arvioida kokonaisriskin määrän kasvu tarkasteltavassa skenaariossa pilarin 1 pääomavaatimusten laskennassa käyttämänsä luottoriskimenetelmän mukaisesti noudattaen vakavaraisuusasetuksen säännöksiä siitä, miten maksukyvyttömyyden todennäköisyys, tappio-osuus ja vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä vaikuttavat riskipainotettujen saamisten määrään.

Yhteenvedona voidaan todeta, että taloudellisesta näkökulmasta käsin tunnistetut ja mitatut riskit vaikuttavat normatiivisesta näkökulmasta tehtyihin arvioihin useita kanavia pitkin: negatiiviset vaikutukset tuloslaskelmaan, omien varojen suora väheneminen, arvonalennuskirjausten lisääntyminen ja kokonaisriskin määrän suureneminen. Oli kanava mikä tahansa, taloudellisesta näkökulmasta arvioitujen riskien vaikutusta pilarin 1 mukaisiin vakavaraisuussuhteisiin ei voi määrittää mekaanisesti, sillä vaikutus ei välity yleensä sellaisenaan vaan välittymisaste riippuu

esimerkiksi käytettävästä skenaariosta sekä sovellettavista kirjanpitosäännöistä ja muista sääntelyvaatimuksista.

Esimerkki 3.3.

Normatiivisen näkökulman ottaminen huomioon taloudellisesta näkökulmasta tehtävässä arvioissa

Odotuksena on, että normatiivisesta näkökulmasta laaditut keskipitkän aikavälin arviot sekä niiden pohjana olevat skenaariot otetaan huomioon taloudellisesta näkökulmasta tehtävässä ennakoivassa arvioissa siltä osin kuin muutokset eivät näy siinä käytetyn viitepäivän riskilaskelmissa. Laitoksen tulisi myös analysoida, miten normatiivisesta näkökulmasta laadituissa arvioissa kaavailut johdon toimet (esim. pääomapohjaa vahvistavat toimet, osingonmaksut ja liiketoimintojen hankinta tai myynti) vaikuttavat laitoksen todelliseen taloudelliseen arvoon. Tämä tulisi tehdä taloudellisen näkökulman tarkastelussa ennakoivasti, jotta voidaan varmistaa, etteivät toimet vaaranna taloudellisen pääoman riittävyyttä. Odotetut muutokset korkokäyrissä ja johdon toimet, joista on jo päätetty ja jotka toteutetaan (tavallisesti vähintään vuoden pituisen) riskihorisontin aikana, otetaan sen sijaan yleensä huomioon taloudellisesta näkökulmasta poikkileikkauksena tehtävässä lyhyen aikavälin arvioissa.

Normatiivisesta näkökulmasta tehtävien arvioiden pohjana olevissa epäsuotuisissa skenaarioissa olisi simuloitava laitospohjaisia heikkouksia. Jos skenaarioissa ilmenee tietystä riskityypistä (esim. luottoluokan siirtymäriskistä) johtuva olennainen vaikutus, laitoksen olisi varmistettava, että riski on otettu asianmukaisesti huomioon myös taloudellisesta näkökulmasta poikkileikkauksena tehdyissä laskelmissa tai täydentävissä arvioissa (esim. stressitestauksessa).

Jos laitoksella on esimerkiksi merkittävä osakesalkku, se olettaa normatiivisesta näkökulmasta tehtävässä arvioissa, että osakemarkkinoiden merkittävä heikkeneminen vaikuttaa vakavasti pääoman riittävyyteen, ja ottaa vaikutuksen sitten huomioon taloudellisesta näkökulmasta tehtävässä arvioissa: laitoksen tulisi analysoida, millainen vaikutus tämänkaltaisella vakavalla mutta mahdollisella tapahtumalla olisi taloudellisen pääoman riittävyyteen ja onko skenaario huomioitu taloudellisesta näkökulmasta tehdyissä arvioissa riittävällä tavalla, jotta laitos voi hallita riskiä tehokkaasti.

Markkinariski tulee aliarvioiduksi taloudellisesta näkökulmasta laaditussa arvioissa, jos sen laskentaan käytetään VaR-menetelmää (value at risk) ja laskennan perustana olevat tiedot viittaavat vain lieviin muutoksiin osakemarkkinoilla. Tällöin laitos voi joko muuttaa riskin laskennassa käytettäviä oletuksia tai kohdentaa lisää sisäistä pääomaa laskennassa tunnistamatta jäävän markkinariskin kattamiseksi taikka varmistaa muilla keinoin, että riskin kattamiseksi on käytössä riittävästi pääomaa. Varovaisuuspyrkimyksen mukaisesti tämä ei välttämättä tarkoita, että laitoksen tulisi muuttaa VaR-laskelmaa, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi myös hinnoittelussa. Laitos päättää itse, millä tavoilla se varmistaa, että riskiä hallitaan tehokkaasti ja että se katetaan sisäisellä pääomalla varovaisuutta noudattaen.

Periaate 4: ICAAP-menettelyssä tunnistetaan ja huomioidaan kaikki olennaiset riskit

- (i) Kunkin laitoksen omalla vastuulla on luoda säännöllinen prosessi kaikkien sellaisten olennaisten riskien tunnistamiseksi, joita laitokseen kohdistuu tai saattaa kohdistua taloudellisesta ja normatiivisesta näkökulmasta. Laitoksella olisi oltava oma sisäinen riskiluokitus, jonka mukaisesti kaikki olennaisiksi todetut riskit otetaan huomioon ICAAP-menettelyn kaikissa vaiheissa.
- (ii) Odotuksena on, että laitos kartoittaa vähintään vuosittain kattavasti eri yhteisöihin, liiketoiminta-alueisiin ja vastuisiin liittyvät riskinsä sekä tunnistaa niistä kaikki sen oman määritelmän mukaan olennaiset riskit ja laatii niiden perusteella perusteellisen sisäisen riskiluettelon.
- (iii) Lisäksi laitoksen olisi tunnistettava siihen kohdistuvat tai mahdollisesti kohdistuvat merkittävät riskit, jotka liittyvät omistussuhteisiin, tytäryhtiöihin tai muihin sidossuhteissa oleviin yhteisöihin rahoitus- tai muilla aloilla, ja otettava ne huomioon ICAAP-menettelyssä.
- (iv) Laitoksen olisi varattava pääomaa kaikkien olennaisiksi katsottujen riskien varalta tai perusteltava tällaisen pääoman puuttuminen.

Riskien tunnistaminen

- 59. Odotuksena on, että kukin laitos luo säännöllisen prosessin olennaisten riskien tunnistamiseksi ja laatii perusteellisen sisäisen riskiluettelon. Laitoksen olisi varmistettava, että riskiluettelo on ajan tasalla ja että siihen sisältyvät kaikki sen oman määritelmän mukaan olennaiset riskit. Säännöllisen, vähintään vuosittaisen päivityksen lisäksi laitoksen olisi tarkistettava luetteloa aina tarvittaessa ja lisättävä siihen uusia olennaisia riskejä esimerkiksi uuden tuotteen käyttöönoton tai uuden liiketoiminnan aloittamisen yhteydessä.
- 60. Riskit olisi tunnistettava kattavasti, ja tunnistamisessa olisi otettava huomioon sekä taloudellinen että normatiivinen näkökulma. Vallitsevien riskien lisäksi huomioon olisi otettava myös mahdolliset tulevat riskit ja niiden keskittymät³⁴, joita saattaa syntyä liiketoimintastrategian toteuttamisesta tai liiketoimintaympäristön muutoksista.
- 61. Riskit olisi tunnistettava täysimääräisinä eli soveltamatta niihin mitään vähentämistoimia. Vähentämistoimien vaikuttavuus olisi arvioitava erikseen.³⁵
- 62. Varjopankkiyhteisöihin liittyvien vastuiden rajoittamista koskevien EPV:n ohjeiden (EBA/GL/2015/20) mukaisesti laitoksen olisi tunnistettava osana

³⁴ Tämä tarkoittaa riskiluokan sisäisiä ja riskiluokkien välisiä korrelaatioita.

³⁵ Käsite "täysimääräinen" viittaa tässä riskien tunnistusprosessiin. Kun laitokset määrittävät riskien kattamiseksi tarvitsemansa pääoman määrän, niiden odotetaan ottavan huomioon riskien vähentämistoimet.

riskien kartoitusta varjopankkiyhteisöihin liittyvät vastuut sekä kaikki niistä aiheutuvat mahdolliset riskit ja niiden vaikutukset.

63. Laitoksen johdon vastuulla on päättää, minkä tyyppiset riskit katsotaan olennaisiksi ja mitkä olennaisista riskeistä tulisi kattaa pääomalla, sekä perustella, miksi tiettyä laitokseen kohdistuvaa riskiä ei katsota olennaiseksi.

Riskiluettelo

64. Odotuksena on, että laitos määrittää riskiluettelon laatimista varten itse oman sisäinen riskiluokituksensa sen sijaan, että se noudattaisi jotakin sääntelyssä käytettävää riskiluokittelua sellaisenaan.
65. Riskiluettelossa tulisi ottaa huomioon myös sellaiset olennaiset riskit, jotka johtuvat laitoksen omistusosuuksista, tytäryhtiöistä ja muista sidossuhteessa olevista yhteisöistä rahoitus- tai muilla aloilla: esimerkiksi step-in-riski (riski, että laitos joutuu antamaan taloudellista tukea) ja ryhmäriski, maineriski ja operatiiviset riskit sekä erilaisista tukilupauksista aiheutuvat riskit.
66. Tällaisten riskien tunnistuksessa ei pitäisi keskittyä ainoastaan suoraan omistusosuuksista johtuviin riskeihin, vaan laitoksen odotetaan tunnistavan, ymmärtävän ja mittaavan myös merkittävät liitännäisriskit ja ottavan ne huomioon sisäisessä riskiluokituksessa riippumatta siitä, ovatko niiden lähteenä olevat yhteisöt vakavaraisuusvalvonnan piirissä vai eivät. Näiden riskien analyysin perusteellisuuden tulisi määräytyä laitoksen liiketoiminnan ja riskienhallinnan mukaan.

Esimerkki 4.1.

Riskiluettelo

Tässä esitetty riskilajien ja niiden alaluokkien jaottelu on vain ohjeellinen. Laitos voi päättää, että jokin luettelossa esitetty riski ei ole sen kannalta olennainen. Tällöin sen odotetaan perustelevan päätöksensä. Laitoksella voi olla myös sellaisia olennaisia riskejä, joita ei ole mainittu riskiluettelossa. Kunkin laitoksen olisi päätettävä sisäisesti, miten se yhdistelee riskityyppejä ja niiden alaryhmiä.

Esimerkkiluettelo:

- luottoriski (esim. maariski, luottoluokan siirtymäriski ja keskittymäriski)
- markkinariski (esim. luottoriskimarginaaliriski, rakenteellinen valuuttakurssiriski ja arvonokaisuriski)
- rahoitustoiminnan korkoriski (esim. ns. gap-riski, korkoperusteriski, optioriski ja käyttäytymisperusteiset oletukset, kuten ennenaikaisen takaisinmaksun käyttö)
- operatiivinen riski (esim. liiketoiminnan keskeytyminen ja järjestelmähäiriöt, oikeudellinen riski ja malliriski)

- muut riskit (esim. vakuutusriski, liiketoimintariski, step-in-riski, eläkeriski, omistusosuuteen liittyvä riski, rahoituskuluriski ja maineriski)

Laitoksen vastuulla on määrittää sisäisesti kaikki olennaiset riskit ja kaikki niihin sisältyvät ja niiden väliset keskittymät, myös sellaiset riskit, joita ei ole lueteltu tässä.

Esimerkki 4.2.

Riskien tunnistaminen täysimääräisinä

Riskit tunnistetaan ensiksi täysimääräisinä ottamatta huomioon niiden mahdollisia vähentämistoimia. Riski voidaan katsoa olennaiseksi, jos sen toteutuminen, laiminlyönti tai virheellinen esittäminen vaikuttaisi merkittävästi laitoksen pääoman riittävyteen, kannattavuuteen tai kykyyn jatkaa toimintaansa taloudellisesta näkökulmasta, riippumatta siitä, millaista kirjanpitoa riskiin sovelletaan.

Laitos voi esimerkiksi todeta rahoitustoimintansa maturiteettirakenteen pohjalta, että tuottokäyrän kaltevuuden ja muodon muutoksista aiheutuvia riskejä (gap-riski) tulisi pitää olennaisina.

Tällöin gap-riski tulisi ensin tunnistaa, arvioida ja kirjata riskiluetteloon siten, että johdon mahdollisesti toteuttamia riskin vähentämistoimia ei oteta huomioon. Laitoksen johdon vastuulla on tehdä lopullinen päätös siitä, onko rahoitustoiminnan korkoriski (gap-riski mukaan lukien) olennainen ja katetaanko se pääomalla.

Pääomalla kattamisen sijasta laitos voi vähentää riskiä esimerkiksi yhdistelemällä johdannaisia ja sopimusjärjestelyjä. Suojauksesta huolimatta laitoksen tulisi määrittää rahoitustoiminnan korkoriski olennaiseksi, liittää se riskiluetteloon, arvioida suojaus toimien tehokkuutta sekä selvittää, millaisia uusia riskejä niistä mahdollisesti aiheutuu (esim. oikeudellinen riski, vastapuoliriski ja jäännösriski).

Esimerkki 4.3.

Rahoitusalaan kuulumattomaan tytäryhtiöön liittyvien riskien määrittäminen

Kun laitoksella on rahoitusalaan kuulumaton tytäryhtiö, tytäryhtiön vakavaraisuuskohtelun perustana ovat riskipainotetut saamiset. ICAAP-menettelyssä odotuksena on, että laitoksella on käytössä koko ryhmän laajuiset yhtenäiset ja johdonmukaiset prosessit, joilla riskejä voidaan tarkastella kirjanpitoarvoja ja riskipainotettuja saamisia laajemmin. Laitoksella tulisi erityisesti olla toimintaansa nähden oikeasuhteiset menetelmät sen määrittämiseksi, aiheutuuko tytäryhtiön liiketoiminnasta ja vastuista riskejä, jotka ovat suurempia kuin sen kirjanpitoarvo tai omistusosuuteen liittyvä riski.

Laitos saattaa esimerkiksi todeta, että merkittävän tytäryhtiön asiakasprofiili ja sijoitukset olisi syytä ottaa huomioon ryhmätason keskittymiä ja riippuvuuksia koskevilla riskioletuksilla tai että tytäryhtiön oikeudelliset riskit lisäävät laitoksen operatiivisia riskejä. Tällöin laitoksen johtopäätöksenä voi olla, että tytäryhtiöön

liittyvät riskit ovat maineriskin, step-in-riskin ja keskittymäriskin lisääntymisen vuoksi merkittävästi suuremmat kuin sen kirjanpitoarvoon liittyvät riskit.

Esimerkki 4.4.

Ulkoistamiseen liittyvien riskien määrittäminen

Jos laitos ulkoistaa liiketoimintojaan palveluntarjoajalle, sen tulisi pystyä tunnistamaan, arvioimaan ja mittaamaan ulkoistamisjärjestelyyn sisältyvät riskit samalla tavoin kuin siinä tapauksessa, että se itse huolehtisi toiminnoista. Riskit tulisi määrittää, arvioida ja mitata ennen ulkoistuksen toteutusta siten, että huomioon otetaan myös ulkoistettuun palveluntuotantoon liittyvät erityispiirteet. Toiminnon ulkoistaminen ei pääsääntöisesti vapauta laitosta toimintoon liittyvien riskien hallintaa koskevasta velvoitteesta, eli vastuu ei siirry ulkoistamisen myötä palveluntarjoajalle.

Periaate 5: Sisäinen pääoma on laadukasta ja se on selkeästi määritelty

- (i) Odotuksena on, että laitos vahvistaa sisäisen pääoman määritelmän sekä arvioi ja ylläpitää sisäistä pääomaa taloudellisesta näkökulmasta. Sisäisen pääoman määritelmän tulisi sopia yhteen laitoksen käyttämän taloudellisen pääoman riittävyyden määritelmän ja laitoksen omien riskilaskelmien kanssa.
- (ii) Sisäisen pääoman olisi oltava hyvälaatuista, ja sen määrittelyssä olisi noudatettava varovaisuutta. Laitoksen tulisi osoittaa selkeästi, miten sisäisellä pääomalla voidaan kattaa riskejä siten, että varmistetaan laitoksen toiminnan jatkuvuus.

Sisäisen pääoman määrittely

- 67. Taloudellisen näkökulman tarkastelussa sisäisen pääoman tarkoitus on toimia riskeiltä suojaavana puskurina. Sisäisen pääoman määritelmän tulisi siis sopia yhteen laitoksen käyttämän taloudellisen pääoman riittävyyden määritelmän³⁶ kanssa ja perustua esimerkiksi saamisten ja velkojen taloudelliseen arvoon. Määritelmän tulisi ilmentää varovaisuutta, ja laitoksen tulisi sen pohjalta pystyä johdonmukaisesti ja mielekkäästi arvioimaan taloudellisen pääoman riittävyyttä eri aikaväleillä periaatteen 3 mukaisesti.
- 68. Taloudellisesta näkökulmasta määritetty sisäinen pääoma voi poiketa merkittävästi normatiivisen näkökulman pohjalta määritetyistä omista varoista, koska saamisiin, velkoihin ja transaktioihin liittyvät arvostusmenetelmät ja oletukset ovat erilaiset. Odotuksena on, että laitos nojautuu käytettävissä olevan sisäisen pääoman määrittelyssä sekä sisäisen pääoman määrän

³⁶ Pääoman riittävyyden ylläpitämistä taloudellisesta näkökulmasta on käsitelty periaatteessa 3.

laskennan pohjana olevien oletusten ja menetelmien laadinnassa varovaisuuteen.

69. Laitoksen vastuulla on varmistaa, että sisäisen pääoman määritelmä ja laskentamenetelmät ovat asianmukaisia. Näissä ohjeissa ei pyritä ohjaamaan määrittelyä tai laskentamenetelmien valintaa. Laitos voi esimerkiksi soveltaa täysimääräisesti nettohyötyarvon mallia tai ottaa lähtökohdaksi lakisääteiset omat varat.
70. Jos laitoksen valitsema määritelmä perustuu lakisääteisiin omiin varoihin, laitoksen sisäisen pääoman tulisi suureksi osaksi koostua ydinpääomaan (CET1) kuuluvista omista varoista. Jotta pääomalaskelmat olisivat yhteensopivia taloudelliseen näkökulmaan sisältyvän taloudellisen arvon käsitteen kanssa, laitoksen tulisi lisäksi tehdä oikaisuja esimerkiksi piilotappioiden ja sellaisten pääoman erien huomioimiseksi, joilla voidaan kattaa tappioita ainoastaan laitoksen toiminnan päättymisen yhteydessä.
71. Sisäisen pääoman tappionkattamiskyvyn tulisi suurelta osin vastata ydinpääoman (CET1) tappiokattamiskykyä silloinkin, kun sisäisen pääoman määritelmä ei perustu lakisääteisiin omiin varoihin. Erityisesti malleihin perustuvaa nettohyötyarvon mallia soveltavien laitosten tulisi käyttää ainoastaan selkeitä ja perusteltuja menetelmiä ja oletuksia, jotka ilmentävät varovaisuutta. Niitä pääoman erinä, joilla voidaan kattaa tappioita ainoastaan laitoksen toiminnan päättymisen yhteydessä, tulisi käsitellä nettohyötyarvon mallissa velkoina.
72. Laitoksen odotetaan määrittelevän sisäinen pääoma niin selkeästi, että normatiivisen näkökulman pohjalta määritetyt omat varat ja taloudellisesta näkökulmasta määritetty käytettävissä oleva sisäinen pääoma ovat mahdollisimman vertailukelpoiset.

Esimerkki 5.1.

Sisäisen pääoman määrittely lakisääteisten omien varojen pohjalta

Jos laitos määrittää sisäisen pääomansa sääntelyssä käytetyn määritelmän pohjalta, sen on oikaistava lakisääteisiä omia varoja niissä kohdin, missä tase-erät eivät kuvasta taloudelliseen näkökulmaan sisältyvää taloudellisen arvon käsitettä. Esimerkiksi samasta valtion joukkolainasalkusta, joka mainittiin jo esimerkissä 3.2 ja johon kohdistuu nettomääräisesti 100 miljoonan euron piilotappio, tulisi lakisääteisiin omiin varoihin kirjata tältä pohjalta 100 miljoonan euron vähennys.

Tällainen oikaisu tulisi tehdä yhtenäisellä tavalla sekä sisäisen pääoman määrittelyssä että riskien laskennassa. Laitos voi esimerkiksi vähentää piilotappiot sekä sisäisestä pääomasta että riskin määrästä tai pitää ne mukana sisäisessä pääomassa ja määrittää ne odotetuksi tappioksi. Samoin jos laitos päättää sisällyttää piilovarauksia sisäiseen pääomaan, riskin määrää tulisi kasvattaa vastaavassa suhteessa. Piilovarauksia tulisi sisällyttää sisäiseen pääomaan vain tarkkaan harkiten ja varovaisuutta noudattaen.

Laitoksen omalla vastuulla on määritellä sisäinen pääoma asianmukaisesti taloudellisen näkökulman pohjalta. Lakisääteisistä omista varoista tulisi kuitenkin pääsääntöisesti vähentää kaikki tase-erät, joiden ei voida katsoa olevan käytettävissä tappioiden kattamiseen laitoksen toiminnan jatkuessa (ml. toissijaisen pääoman (T2) instrumentit ja laskennalliset verosaamiset³⁷). Kolmansien osapuolten osuuksilla tytäryhtiöiden pääomasta (vähemmistöosuus) voidaan tavallisesti kattaa vain kyseisen tytäryhtiön riskejä.

Esimerkki 5.2.

Sisäisen pääoman määrittely nettonykyarvon pohjalta

Vaikka laitoksen velan taloudellinen arvo pienenisi laitoksen oman luottoluokituksen heiketessä, ei olisi varovaisuusperiaatteen mukaista, että laitos lisäisi käytettävissä olevan sisäisen pääoman määrää vastaavasti.

Periaate 6: ICAAP-menettelyssä käytettävät riskien laskentamenetelmät ovat asianmukaiset ja yhtenäiset, ja ne validoidaan riippumattomasti

- (i) Laitoksen vastuulla on huolehtia siitä, että sillä on käytössä omiin erityisolosuhteisiinsa sopivat riskien laskentamenetelmät sekä taloudellisesta että normatiivisesta näkökulmasta. Lisäksi laitoksen odotetaan käyttävän asianmukaisia menetelmiä, jotta se pystyy omissa epäsuotuisissa skenaarioissaan laskemaan mahdolliset tulevat omien varojen ja kokonaisriskin määrän muutokset normatiivisesta näkökulmasta. Laskentamenetelmissä tulisi noudattaa varovaisuutta molemmissa näkökulmissa, jotta harvinaiset tai ääritapaukset otetaan huomioon asianmukaisesti.
- (ii) Keskeisten parametrien ja oletusten tulisi olla yhtenäisiä koko ryhmässä ja kaikissa riskityypeissä. Kaikille riskien laskentamenetelmille tulisi tehdä riippumaton sisäinen validointi. Laitoksen tulisi luoda ja toteuttaa tehokas tietojen laadunvarmistusjärjestelmä.

Kattava riskien laskenta

- 73. ICAAP-menettelyssä tulisi varmistaa, että riskit, joita laitokseen kohdistuu tai saattaa kohdistua, lasketaan riittävän tarkasti. Laitoksen olisi huolehdittava, että sen käyttämät laskentamenetelmät sopivat sen omiin erityisolosuhteisiin eli ne on mitoitettu sen koon ja toiminnan monimutkaisuuden, riskinottohalun, liiketoimintamallin, riskiprofiilin sekä markkinaodotusten mukaan.

³⁷ Muut paitsi vakavaraisuusasetuksen artiklan 39 mukaiset laskennalliset verosaamiset, jos kyseisiä positioita käsitellään yhdenmukaisesti sekä sisäisen pääoman että riskien laskennassa.

74. Arviossa ei tulisi jättää huomiotta sellaisiakaan riskejä, joita on hankala mitata tai joista ei ole saatavilla tarvittavia tietoja.³⁸ Tällaisissa tapauksissa laitoksen tulisi määrittää varovaisuutta noudattaen riittävät riskiluvut, ottaa huomioon kaikki käytettävissä olevat tiedot ja huolehtia siitä, että riskien laskentamenetelmät ovat asianmukaisia ja yhtenäisiä.³⁹
75. Keskeisiä oletuksia ja parametreja ovat esimerkiksi luottamustaso, korrelaatio-oletukset ja skenaarioiden pohjaoletukset.

Varovaisuuden noudattaminen

76. Taloudellisen ja normatiivisen näkökulman mukaisessa riskien laskennassa käytettyjen menetelmien ja oletusten tulisi olla luotettavia, riittävän vakaita ja riskiherkkiä, ja niissä tulisi noudattaa varovaisuutta siinä määrin, että ne mittaavat myös harvoin esiintyviä tappioita. Riskien laskentamenetelmistä johtuva epävarmuus tulisi ottaa huomioon noudattamalla entistä suurempaa varovaisuutta.
77. EKP:n näkemys on, että taloudellisesta näkökulmasta tehtävien arvioiden taustaoletuksissa tulisi noudattaa varovaisuutta ainakin yhtä tiukasti kuin pilarin 1 pääomavaatimusten pohjana olevien riskien laskennassa käytettävissä sisäisissä malleissa⁴⁰. Varovaisuuden noudattamisaste ei määräydy niinkään yksittäisten oletusten ja parametrien kuin niiden yhteisvaikutuksen mukaan. Menettelytapa voi siis käytännössä olla riittävän varovainen, vaikka valitut oletukset ovat vähemmän varovaisia, kunhan varovaisuuden noudattamisaste pysyy yleisesti korkeana.⁴¹
78. Laitoksen ei tulisi mekaanisesti pyrkiä tiettyihin ulkoista luottoluokitusta koskeviin tavoitteisiin ja tilastollisiin luottamustasoihin, vaan säätää riskien laskentamenetelmät oman riskinottohalunsa mukaisesti. Laitoksen tulisi siis harkita, minkä suuruisia tappioita se pitää hyväksyttävänä tietyllä aikavälillä. Harkintansa perusteella laitoksen tulisi määrittää ja ylläpitää riskien laskentamenetelmiä (häiriötilanteita koskevat arvioinnit mukaan lukien), joiden avulla se voi riittävän luotettavasti varmistua siitä, että sen strategioissa ja

³⁸ Tiettyjä riskejä on hankala mitata esimerkiksi tietojen tai laskentamenetelmien puuttumisen vuoksi. Näiden riskien arviointia varten laitoksen tulisi kehittää asiantuntija-arvioihin perustuvia tai muita soveltuvia menetelmiä odottamattomien tappioiden laskemiseksi.

³⁹ Vaikkeammin mitattavien riskien laskennan lähtökohtien tulisi olla mahdollisimman yhdenmukaisia riskien mittaamisessa käytettävien yleisten oletusten kanssa ja olla niihin nähden mahdollisimman vertailukelpoisia. Laitoksen tulisi varmistaa, että tällaiset riskit on asianmukaisesti sisällytetty riskien hallinta- ja valvontaprosesseihin riippumatta siitä, onko riskejä mitattu käyttämällä tavanomaisia malleja tai skenaarioanalysejä vai onko tiedot saatu muiden estimaattien avulla.

⁴⁰ Laitoksen ei kuitenkaan pitäisi tulkita pilarin 1 pääomavaatimuksia sisäisten riskilaskelmiensa alarajaksi.

⁴¹ Riskiprofiilista riippuen voidaan esimerkiksi katsoa, että sisäiset riskiarviot ovat kokonaisuutena varovaisempia kuin pilarin 1 pääomavaatimusten laskentamalleissa, vaikka luottamustaso olisi arvioissa alle 99,9 %, jos luottamustaso yhdessä riskitekijöiden, jakaumaa koskevien oletusten, hallussapitojaksojen, korrelaatio-oletusten ja muiden parametrien ja oletusten kanssa on riittävän varovainen. Jos käytössä on useita eri stressiskenaarioita, laitoksen tulisi nivoa ne johdonmukaisesti yhteen siten, että varovaisuusaste vastaa taloudellisen pääoman mallia käytettäessä esimerkiksi 99,9 prosentin luottamustasoa.

riskinottohalussa on otettu huomioon myös harvinaisista ääritapahtumista tai epäsuotuisasta tulevasta kehityksestä johtuvat mahdolliset tappiot ja että tällaiset tappiot eivät ylitä riskille laskettua määrää.

79. Laitos voi käyttää erilaisia varovaisuustasoja riskilaskelmien laatimisessa luodakseen luotettavan perustan strategisille päätöksille, hinnoittelulle ja pääomanhallinnalle. Laitos voi esimerkiksi päättää käyttää alemmaa varovaisuustasoa tiettyjen tuotteiden hinnoittelussa, kunhan käytössä on menettelyt, joilla varmistetaan, että ääritapahtumien ja epäsuotuisan tulevan kehityksen riskit ovat tehokkaasti hallinnassa ja että niiden kattamiseksi on riittävästi pääomaa.
80. Laitoksen tulisi huomioida asiakirjassa ”Tietojen toimittaminen valvojan arviointiprosessia varten kerättävistä ICAAP- ja ILAAP-tiedoista annettujen EPV:n ohjeiden mukaisesti” annetut raportointiohjeet riippumatta siitä, käyttääkö se pilarin 1 mukaisissa luottoriskilaskelmissa standardimenetelmää vai sisäisten luottoluokitusten menetelmää. Näin pystytään paremmin vertailemaan pilarin 1 mukaisia ja ICAAP-menettelyn mukaisia riskilaskelmia. Jos niiden välillä on eroja, laitoksen tulisi antaa selvitys erojen keskeisistä syistä.

Riskien laskentamenetelmien valinta

81. Laitos vastaa itse siitä, että sen riskien mittaamisessa ja riskiennusteiden laadinnassa käyttämät menetelmät ovat asianmukaisia. Näissä ohjeissa ei pyritä ohjaamaan laskentamenetelmien valintaa. Laitos voi siis itse päättää, käyttääkö se riskien laskennassa esimerkiksi pilarin 1 mukaisia menetelmiä (joita on mahdollisesti mukautettu esim. keskittymäriskin huomioimiseksi), taloudellisia pääomamalleja, stressitestien tuloksia vai muita menetelmiä (kuten moniskenaariomenetelmää).
82. Kaikkien käytettyjen menetelmien tulisi sopia yhteen keskenään sekä tarkasteltavan aikajänteen ja pääoman määritelmän kanssa. Menetelmillä tulisi pystyä laskemaan laitokseen kohdistuvat riskit asianmukaisesti ja varovaisuutta noudattaen. Myös suhteellisuusperiaate tulisi ottaa huomioon, eli mitä suurempi tai rakenteeltaan monimutkaisempi laitos on ja mitä monimutkaisempia sen riskit ovat, sitä kehittyneempiä laskentamenetelmiä riskien määrittämiseksi tarvitaan.
83. Laitoksen ei kuitenkaan tulisi valita sellaisia riskien laskentamenetelmiä, joita se ei hahmota kokonaisuudessaan eikä sen vuoksi myöskään käytä sisäisessä riskienhallinnassaan ja päätöksenteossaan. Laitoksen tulisi pystyä osoittamaan, että riskienhallintamenetelmät ovat sen erityisolosuhteiden ja riskiprofiilin kannalta riittävät. Ulkopuolisilta palveluntarjoajilta hankittuja malleja ei siis tulisi ottaa käyttöön ennen kuin laitos on varmistunut siitä, että se hahmottaa mallin kaikilta osin ja että malli on sen liiketoiminnan ja riskiprofiilin kannalta sopiva.

Tietojen laadun varmistus

84. Odotuksena on, että laitos ottaa käyttöön riittävät prosessit ja valvontamekanismit tietojen laadun⁴² varmistamiseksi. Laadunvarmistusjärjestelyllä tulisi varmistaa päätöksenteon tukena käytettävien riskitietojen luotettavuus, ja siinä tulisi ottaa huomioon kaikki riskitietoihin ja tietojen laatuun liittyvät olennaiset näkökohdat.

Riskien hajautusvaikutus

85. Laitoksen tulisi noudattaa riskien hajautumista koskevissa oletuksissa varovaisuutta. Valvojan arviointiprosessia koskevien EPV:n ohjeiden⁴³ mukaisesti arviointiprosessissa ei lähtökohtaisesti oteta huomioon riskiluokkien välistä hajautusvaikutusta. Laitoksen tulisi ottaa tämä huomioon ja käyttää riskiluokkien välisiä hajautusvaikutuksia ICAAP-menettelyssään varoen.
86. Laitoksen tulisi esittää oletetut riskien hajautusvaikutukset läpinäkyvästi ja ilmoittaa ainakin riskiluokkien välisen hajautusvaikutuksen tapauksessa nettomääräisten lukujen lisäksi myös hajautusta edeltävät bruttomääräiset luvut. Laitoksen olisi varmistettava, että riskien kattamiseksi on riittävästi pääomaa myös häiriöiden aikana, jolloin hajautusvaikutukset saattavat kadota tai toimia epälineaaraisesti (ja ääriskenaariossa jopa vahvistaa toisiaan).⁴⁴
87. Laitoksen stressitesteissä tulisi erikseen tarkastella hajautusvaikutuksia, esimerkiksi riskiluokan sisäisiä ja riskiluokkien välisiä korrelaatioita sekä riskien hajautumista ryhmän eri yhteisöjen kesken.

Riippumaton validointi

88. Odotuksena on, että ICAAP-menettelyssä käytettäville riskien laskentamenetelmille tehdään säännöllisin väliajoin riippumaton sisäinen⁴⁵ validointi. Validoinnissa tulisi noudattaa oikeasuhteisesti pilarin 1 pääomavaatimusten laskennassa käytettävien sisäisten mallien

⁴² Tietojen laadun osatekijöitä ovat esimerkiksi tietojen kattavuus, tarkkuus, yhdenmukaisuus, oikea-aikaisuus, yksikäsitteisyys, validius ja jäljitettävyyys. Lisätietoja on EKP:n helmikuussa 2017 julkaisemissa alustavissa sisäisten mallien erityisarviointia koskevissa ohjeissa (draft [ECB Guide for the Targeted Review of Internal Models \(TRIM\)](#)).

⁴³ Valvojan arviointiprosessin (SREP) tarkistettuja yhteisiä menettelyjä ja menetelmiä sekä valvontaviranomaisten suorittamia stressitestejä koskevat EPV:n ohjeet (EBA Guidelines on the revised common procedures and methodologies for the supervisory review and evaluation process (SREP) and supervisory stress testing, EBA/GL/2018/03), 19.7.2018. Ks. myös EPV:n lausunto pilarien 1 ja 2 vuorovaikutuksesta, yhdistetyistä puskurivaatimuksista ja jakokelpoisesta enimmäismäärästä (16.12.2015).

⁴⁴ Toisin kuin usein ajatellaan, esimerkiksi erikseen estimoitujen riskitekijöiden laskeminen yhteen ei välttämättä merkitse varovaista arviota, sillä epälineaariset yhteisvaikutukset saattavat johtaa vaikutusten kumuloitumiseen. Ks. "Findings on the interaction of market and credit risk", *BCBS Working Paper*, nro 16, Baselin pankkivalvontakomitea, toukokuu 2009.

⁴⁵ Tässä yhteydessä "sisäinen" ei tarkoita, että laitoksen odotetaan suorittavan kaikki validointitoimet itse. Kuten sisäisen tarkastuksenkin kohdalla, "sisäinen" viittaa siihen, että laitos on vastuussa prosessista.

validointiperiaatteita ja ottaa huomioon mitattavien riskien olennaisuus ja riskien laskentamenetelmän monimutkaisuus.

89. Riskien laskentamenetelmien kehittämisen ja validoinnin keskinäinen riippumattomuus voidaan varmistaa erilaisilla järjestelyillä laitoksen koosta ja sen rakenteen monimutkaisuudesta riippuen. Laitoksen tulisi kuitenkin noudattaa erillisten puolustuslinjojen periaatetta, eli sisäisen tarkastuksen ei tulisi olla vastuussa riippumattoman validoinnin toteuttamisesta.
90. Validointiprosessin kokonaistulokset tulisi raportoida toimivalle johdolle ja hallitukselle, niitä tulisi käyttää laskentamenetelmien säännöllisessä tarkistamisessa, ja ne tulisi ottaa huomioon pääoman riittävyden arvioinnissa.

Esimerkki 6.1.

Riippumattoman validoinnin järjestäminen

Jotta ICAAP-menettelyssä käytettävät riskien laskentamenetelmät validoidaan riippumattomasti ja suhteellisuusperiaatteen mukaisesti, laitoksen tulisi ottaa huomioon EKP:n julkaisemien alustavien sisäisten mallien ohjeiden yleisosa.

Laitoksen olisi järjestettävä validointitoiminto siten, että se on riippumaton riskien laskentamenetelmien kehittämisprosessista (johon kuuluvat menetelmien suunnittelu, kehittäminen, toteutus ja seuranta). Riippumattomuus voidaan toteuttaa laitoksen riskien luonteen, laajuuden ja monimuotoisuuden mukaan jollakin seuraavista tavoista:

- erilliset validointi- ja kehittämisyksiköt, jotka raportoivat toimivan johdon eri jäsenille
- erilliset validointi- ja kehittämisyksiköt, jotka raportoivat samalle toimivan johdon jäsenelle
- yhteinen yksikkö, mutta validoinnista vastaavat eri henkilöt kuin kehittämisestä.

Periaate 7: Säännöllisillä stressitesteillä pyritään varmistamaan pääoman riittävyys epäsuotuisissakin olosuhteissa

- (i) EKP:n odotuksena on, että laitos arvioi heikkouksiaan vähintään vuosittain ja tarpeen mukaan tiheämminkin. Arviossa tulisi ottaa huomioon koko laitoksen laajuudelta kaikki sellaiset olennaiset riskit ja heikkoudet, joita laitoksen liiketoimintamallista ja liiketoimintaympäristöstä aiheutuu makrotalouden ja rahoitusjärjestelmän häiriötilanteissa. Arvion perusteella laitoksen tulisi määrittää tarkoituksenmukainen stressitestaushjelma sekä normatiivisesta että taloudellisesta näkökulmasta.

- (ii) Osana stressitestaushjelmaa laitoksen tulisi määrittää normatiivisesta näkökulmasta ja laitoksen muiden stressitestien pohjalta epäsuotuisat skenaariot. Odotuksena on, että vakavien mutta uskottavien makrotaloudellisten oletusten soveltaminen sekä laitoksen tärkeimpiin heikkouksiin keskittyminen vaikuttavat olennaisesti sekä sisäisten määritelmien että vakavaraisuussäätelyn mukaisiin pääomasuhteisiin, kuten ydinpääomasuhteeseen (CET1). Laitoksen olisi lisäksi toteutettava käänteisiä stressitestejä toimintansa edellyttämässä laajuudessa.
- (iii) Laitoksen tulisi jatkuvan seurannan avulla kartoittaa mahdollisia uusia uhkia, heikkouksia ja toimintaympäristön muutoksia ja arvioida vähintään neljännesvuosittain, ovatko stressitestien skenaariot edelleen asianmukaisia, sekä muuttaa niitä tarvittaessa. Tiedot skenaarioiden vaikutuksesta tulisi päivittää säännöllisesti (esim. neljännesvuosittain). Jos tapahtuu olennaisia muutoksia, laitoksen tulisi arvioida niiden mahdolliset vaikutukset pääoman riittävyteen vuoden aikana.

Stressitestaushjelman määrittäminen

- 91. Odotuksena on, että laitos ottaa stressitestaushjelmaa määrittäessään huomioon sekä normatiivisen että taloudellisen näkökulman.⁴⁶ Laitoksen tulisi käyttää sisäisten stressiskenaarioidensa ja herkkyysoletustensa määrittelyssä kattavia tietoja toteutuneista ja oletetuista häiriötilanteista. Myös valvontaviranomaisten stressitesteistä saatavia tietoja tulisi käyttää, mutta viime kädessä on laitoksen omalla vastuulla laatia skenaariot ja herkkyysoletukset omaan tilanteeseensa parhaiten sopivalla tavalla sekä määrittää niiden perusteella riskejä, tappioita ja pääomaa kuvaavat arviot.
- 92. Kun laitos määrittelee stressitestiskenaarioita (esim. normatiivisesta näkökulmasta tehtäviä arvioita varten), sen tulisi ottaa huomioon liiketoimintamalliinsa, riskiprofiiliinsa ja ulkoisiin olosuhteisiinsa liittyvät keskeiset heikkoutensa. Skenaarioissa tulisi käyttää herkkyysoletuksia ja muista stressitesteistä saatuja tietoja laitoksen keskeisistä heikkouksista.

Epäsuotuisien skenaarioiden oletusten vakavuusaste (normatiivinen näkökulma)

- 93. Perusskenaarion tulisi perustua olosuhteisiin, joiden perusteella tuottojen, kulujen, riskien toteutumisasteen ja muiden tekijöiden voidaan uskottavasti olettaa kehittyvän laitoksen liiketoimintastrategiaan nähden odotetusti.

⁴⁶ Taloudellisesta näkökulmasta toteutettavissa stressitesteissä ei tarvitse käyttää monivuotisia skenaarioita, kuten periaatteessa 3 kuvataan. Laitoksen valitsemasta lähestymistavasta riippuen taloudellisesta näkökulmasta toteutettavilla stressitesteillä arvioidaan esimerkiksi, miten herkästi mallintamiseen liittyvät odotukset ja riskitekijät vaikuttavat riskien laskentaan ja miten ulkoisten olosuhteiden muutokset (erityisesti epäsuotuisa kehitys) vaikuttavat taloudellisen pääoman riittävyteen.

94. Normatiivisesta näkökulmasta laitoksen tulisi epäsuotuisissa skenaarioissa olettaa kehityksen olevan poikkeuksellisen haitallista mutta edelleen uskottavaa. Ydinpääomasuhteeseen (CET1) ja muihin lakisääteisiin pääomasuhteisiin kohdistuvan epäsuotuisan vaikutuksen tulisi muodostua riittävän suureksi: oletetun kehityksen tulisi olla laitoksen näkökulmasta yhtä epäsuotuisaa kuin kriisitilanteessa, joka vaikuttaisi laitoksen vakavaraisuuden kannalta tärkeimpiin markkinoihin, tekijöihin tai liiketoiminta-alueisiin.
95. Epäsuotuisaan skenaarioon tulisi sisältyä riittävän vakavia talouden laskusuhdanteita ja rahoitusmarkkinoiden häiriöitä, laitospohjaisia heikkouksia, vastapuoliriskien keskittymiä sekä näiden tekijöiden uskottavia yhdistelmiä.⁴⁷

Johdonmukaisuus ja tärkeimpien heikkouksien testaaminen

96. Stressitestauksessa laitoksen tulisi keskittyä keskeisiin heikkouksiinsa määritellään mahdollisimman uskottavia epäsuotuisia skenaarioita. ILAAP- ja ICAAP-menettelyjen stressitestit tulisi kytkeä toisiinsa, eli kummassakin olisi otettava huomioon toisen testin pohjaoletukset, tulokset ja suunnitellut johdon toimet.

Käänteiset stressitestit

97. Odotuksena on, että sellaisten stressitestien lisäksi, joissa arvioidaan tiettyjen oletusten vaikutusta vakavaraisuussuhteisiin, laitos toteuttaa myös käänteisiä stressitestejä. Niissä lähdetään liikkeelle siitä, että määritetään ennalta lopputulos, kuten tilanne, jossa laitoksen liiketoimintamallia ei voida enää toteuttaa⁴⁸ (esim. SREP:n mukainen kokonaispääomavaatimus tai laitoksen johdon pääomapuskuritarpeet eivät täyty).
98. Käänteisten stressitestien avulla tulisi testata sekä normatiivisesta että taloudellisesta näkökulmasta, ovatko ICAAP-menettelyn oletukset riittävän kattavia ja onko niissä noudatettu riittävää varovaisuutta. Käänteisiä stressitestejä tulisi suorittaa vähintään vuosittain. Skenaarioiden todennäköisyydestä riippuen niihin voi olla tarpeen reagoida viipymättä ICAAP-menettelyssä valmistelemalla tai käynnistämällä johdon toimia, joilla estetään yhden tai useamman menettelyssä arvioidun käänteisen stressitestiskenaarion toteutumisesta johtuva elvytystilanne. ICAAP-menettelyn yhteydessä toteutettavia käänteisiä stressitestejä voidaan lisäksi pitää lähtökohtana

⁴⁷ Riittävä skenaarioiden määrä riippuu muun muassa laitoksen riskiprofilista. Yleensä tarvitaan useita epäsuotuisia skenaarioita, jotta erilaisten riskiyhdistelmien vaikutukset saadaan esiin.

⁴⁸ Ks. EPV:n ohjeet laitosten stressitestauksesta (EBA/GL/2018/04).

elvytysuunnitelmaa varten kehitettävälle skenaarioille⁴⁹. Niistä on tarkempia tietoja aihetta koskevissa EPV:n ja Baselin pankkivalvontakomitean ohjeissa.

Esimerkki 7.1.

ICAAP- ja ILAAP-menettelyissä käytettyjen stressitestien välinen suhde

Laitoksen tulisi arvioida skenaarioiden mahdollinen vaikutus sekä pääoman että likviditeetin riittävyteen ja mahdolliset kerrannaisvaikutukset. Huomioon tulisi ottaa etenkin varojen realisoinnista syntyvät tappiot ja varainhankintakustannusten kasvu häiriökausina.

Laitoksen tulisi esimerkiksi arvioida, miten ICAAP-menettelyssä oletettu pääomataso heikkeneminen vaikuttaa likviditeettitilanteeseen. Jos esimerkiksi ulkoinen luottoluokituslaitos laskee laitoksen luokitusta, se voi vaikuttaa suoraan laitoksen jälleärahoituskykyyn. Likviditeetti- ja varainhankintasuunnitelmassa arvioiduilla jälleärahoitustarpeilla voi vastaavasti olla merkittävä vaikutus varainhankinnan kustannuksiin ja siten vakavaraisuuteen.

Esimerkki 7.2.

Taloudellisesta näkökulmasta ja normatiivisesta näkökulmasta tehtyjen stressitestien välinen suhde

Vakavaraisuuteen eniten vaikuttavat stressitestiskenaariot eivät välttämättä ole molemmissa näkökulmissa samat. Sekä normatiivisesta näkökulmasta määritellyt epäsuotuisat skenaariot että taloudellisesta näkökulmasta tehdyt stressitestit ilmentävät kuitenkin molemmat vakavia mutta uskottavia kehityskulkuja. Koska uskottavat kehityskulut voivat todella toteutua, laitoksen on tärkeää ymmärtää, millainen vaikutus niillä olisi vakavaraisuuteen kummassakin näkökulmassa. Vaikka näkökulmat tuottavat tietoa toistensa tueksi, normatiivisesta näkökulmasta tehtyjä arvioita ei tule mekaanisesti toistaa taloudellisen näkökulman mukaisissa arvioissa.

⁴⁹ Kuten elvytysuunnitelmiin sisällytettävää eri skenaarioita koskevissa EPV:n ohjeissa (EBA/GL/2014/06) todetaan, skenaariot tulisi laatia niin, että niissä päädytään lähes maksukyvyttömyyteen eli tilanteeseen, jossa laitoksen tai ryhmän liiketoimintamallia ei voida enää toteuttaa ilman onnistuneita elvytystoimia.

3 Sanasto

Elvytysuunnitelma

Pankkien elvytys- ja kriisintarkaisudirektiivin⁵⁰ artiklan 5 mukainen suunnitelma, jonka laitos laatii ja jota se ylläpitää.

Epäsuotuisa skenaario

Kokonaisuus, jossa yhdistyy joukko makrotalouden ja rahoitusmarkkinoiden sekä muiden ulkoisten ja sisäisten tekijöiden epäsuotuisaa kehitystä koskevia oletuksia ja jonka avulla pyritään arvioimaan laitoksen pääoman riittävyyttä häiriötilanteissa keskipitkällä aikavälillä. Epäsuotuisan skenaarion tulisi kattaa vähintään kolmen vuoden jakso. Sisäisten ja ulkoisten tekijöiden oletettujen kehityskulkujen tulisi olla keskenään johdonmukaisia, ja niiden tulisi olla vakavia mutta silti uskottavia ja kuvastaa laitoksen olennaisimmiksi määrittämiä riskejä ja heikkouksia.

Hajautusvaikutus

Laitoksen kokonaisriskin määrän vähentäminen sillä oletuksella, että kaikki yksittäin arvioidut riskit eivät toteudu koko laajuudessaan samaan aikaan (eli ne eivät korreloi täydellisesti).

ICAAP-menettely

Sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettely. Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 mukaan laitoksilla ”on oltava hyvin perustellut, tehokkaat ja kattavat strategiat ja menettelyt, joiden avulla ne arvioivat ja jatkuvasti ylläpitävät tarvittavan sisäisen pääoman määrää, laatua ja jakautumista tasolla, joka riittää kattamaan sen luonteiset ja tasoiset riskit, joita laitoksiin kohdistuu tai saattaa kohdistua”.

ICAAP-menettelyn rakenne

ICAAP-menettelyn eri osatekijät ja niiden väliset suhteet. Laitoksen tulisi varmistaa, että menettelyn eri osat sopivat yhteen ja menettely on kiinteä osa laitoksen hallinnointijärjestelyjä. ICAAP-dokumentaation osana tulisi kuvata menettelyn kokonaisrakenne. Kuvauksesta tulisi selvitä, miten menettely integroidaan laitoksen toimintaan ja miten sen tuloksia hyödynnetään.

ICAAP-menettelyn tulokset

Kaikki tiedot, jotka on saatu ICAAP-menettelyn avulla ja joita voidaan hyödyntää laitoksen päätöksenteossa.

Johdon pääomapuskuri

Sääntely- ja valvontavaatimusten mukaisen vähimmäispääoman sekä laitoksen määrittämät sisäisen pääoman kynnsarvot ylittävä pääoman määrä, jonka laitos katsoo tarpeelliseksi, jotta se voi pitkäjänteisesti seurata liiketoimintamalliaan ja

⁵⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/59/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisintarkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta (EUVL L 173, 12.6.2014, s. 190).

pystyy joustavasti hyödyntämään tarjoutuvia liiketoimintamahdollisuuksia vaarantamatta pääoman riittävyyttä.

Johdon toimet

Johdon toimilla tarkoitetaan toimia, joilla laitoksen johto esimerkiksi hankkii lisäpääomaa, jotta pääoma pysyy riittävällä tasolla eli yhteensopivana riskinottohalun kanssa.⁵¹

Keskipitkä aikaväli

Lyhyttä aikaväliä pidempi aikajänne, jonka tulisi pääoman riittävyyden tarkastelussa tarkoittaa vähintään kolmea seuraavaa vuotta.

Käänteinen stressitesti

Stressitesti, jossa ensin määritetään haluttu lopputulos (esim. liiketoimintamallin toteaminen elinkelvottomaksi) ja sen jälkeen kartoitetaan mahdollisia lopputulokseen johtaneita skenaarioita ja olosuhteita.

Lausunto pääoman riittävyydestä

Virallinen lausunto, jossa laitoksen johto esittää arvionsa pääoman riittävyydestä ja keskeiset perustelut näkemykselleen.

Limiittijärjestelmä

Laitoksen liiketoimintastrategian ja riskinottohalun mukaan määritetty ja dokumentoitu monitasoinen raja-arvojärjestelmä, jonka avulla riskejä ja tappioita pyritään rajoittamaan pääoman riittävyyttä koskevien tavoitteiden mukaisesti. Riskinoton rajat tulisi määrittää esimerkiksi eri riskityypeille, liiketoiminta-alueille, tuotteille ja ryhmän yhteisöille.

Odotetut ja odottamattomat tappiot

Odotettu tappio on tietyllä aikavälillä odotettavissa olevien tappioiden tilastollinen keskiarvo. Odottamaton tappio on epäsuotuisasta ääritapahtumasta aiheutuva keskiarvon ylittävä kokonaistappio.

Olennainen riski

Sellainen pääomaan liittyvä epäsuotuisan kehityksen riski, jolla laitoksen sisäisen määritelmän mukaan on olennainen vaikutus laitoksen yleiseen riskiprofiiliin ja joka siten voi vaikuttaa sen pääoman riittävyyteen.

Perusskenaario

Kokonaisuus, jossa yhdistyy joukko makrotalouden ja rahoitusmarkkinoiden sekä muiden ulkoisten ja sisäisten tekijöiden odotettua kehitystä koskevia oletuksia ja jonka avulla pyritään arvioimaan laitoksen pääoman riittävyyttä kehityksen pysyessä odotetun kaltaisena keskipitkällä aikavälillä. Perusskenaarion tulisi sopia yhteen laitoksen liiketoimintasuunnitelmien ja budjetin kanssa, ja sen tulisi kattaa vähintään kolmen vuoden jakso.

⁵¹ Lisätietoja johdon toimista on laitosten stressitestausta koskevien EPV:n ohjeiden jaksossa 4.8.2 (EBA/GL/2018/04).

Piilotappiot ja -varaukset

Tase-erien kirjanpitoarvojen ja taloudellisten arvojen väliset arvostuserot.

Pääoman riittävyys

Laitoksen riskien ja niiden kattamiseksi käytettävissä olevan pääoman välinen suhde. ICAAP-menettelyn tarkoitus on huolehtia sekä taloudellisesta että normatiivisesta näkökulmasta siitä, että laitoksella on kaikissa tilanteissa riittävästi pääomaa toimintansa jatkuvuuden turvaamiseksi keskipitkällä aikavälillä.

Pääomasuunnittelu

Normatiiviseen näkökulmaan kuuluva laitoksen sisäinen moniulotteinen prosessi, jonka tuloksena laaditaan pääomasuunnitelma. Pääomasuunnitelmassa esitetään perusskenaarion ja epäsuotuisien skenaarioiden sekä laitoksen liiketoimintastrategian ja toimintasuunnitelman pohjalta monivuotinen arvio laitoksen pääomatarpeista ja käytettävissä olevasta pääomasta. Vaikka laitoksen suunnitelmiin ei kuulu epäsuotuisiin olosuhteisiin ajautuminen, epäsuotuisat skenaariot ovat olennaisen tärkeitä pääomasuunnittelussa, sillä niiden avulla voidaan varautua toimimaan pitkäkestoistenkin häiriöiden aikana.

Riskien mittaaminen

Menettely, jolla pyritään määrittämään tunnistettujen riskien suuruus käyttämällä riskilukujen laskentaa varten kehitettyjä menetelmiä ja jonka pohjalta voidaan vertailla eri riskien suuruutta ja suhteuttaa ne laitoksen käytettävissä olevaan pääomaan.

Riskien tunnistaminen täysimääräisinä

Periaate, jonka mukaan riskit tunnistetaan kokonaisuudessaan ottamatta huomioon niiden mahdollisia vähentämistoimia.

Riskien tunnistaminen

Säännöllisesti toistuva menettely sellaisten riskien tunnistamiseksi, jotka ovat tai saattavat olla laitokselle olennaisia.

Riskihorisontti

Oletusjakso, jolta riskiä arvioidaan. Taloudellisessa näkökulmassa riskihorisontti on yleensä yksi vuosi.

Riskiluettelo

Riskien tunnistamiseen perustuva luettelo riskeistä ja niiden ominaispiirteistä.

Riskiluokittelu

Erilaisten riskien tai riskitekijöiden jako luokkiin, jotta laitos voi arvioida, yhdistää ja hallinnoida riskejä johdonmukaisesti yhteisen nimikkeistön ja kartoituksen pohjalta.

Riskinottohalua koskeva lausunto

Virallinen lausunto, jossa laitoksen johto esittää näkemyksensä siitä, miten suuria ja minkä tyyppisiä riskejä laitos on valmis ottamaan strategisten tavoitteidensa saavuttamiseksi.

Riskitoleranssi

Riskitoleranssi viittaa sellaisten riskien tyyppeihin ja määriin, joille laitos ei tarkoituksella altista itseään, mutta jotka se hyväksyy tai kykenee kantamaan.

Sisäinen normatiivinen näkökulma

ICAAP-menettelyssä sovellettava näkökulma, josta käsin laitos varmistaa usean vuoden aikajänteellä, että se pystyy jatkuvasti täyttämään kaikki pääomaan liittyvät lainsäädäntö- ja valvontavaatimukset sekä muut sisäiset ja ulkoiset pääomatarpeet.

Sisäinen taloudellinen näkökulma

ICAAP-menettelyssä sovellettava näkökulma, josta käsin laitos huolehtii taloudellisen pääoman riittävydestä varmistamalla, että sen taloudelliset riskit on riittävässä määrin katettu käytettävissä olevalla sisäisellä pääomalla.

Sisäinen tarkastelu ja validointi

Sisäisellä tarkastelulla tarkoitetaan laajasti niitä tarkastuksia, arvioita ja raportteja, joiden avulla varmistetaan, että ICAAP-strategiat, -prosessit ja -menetelmät ovat jatkuvasti luotettavia, kattavia, tehokkaita ja oikeasuhteisia.

Validointi on sisäisen tarkastelun osa, jossa arvioidaan, pystytäänkö riskien olennaiset piirteet mittaamaan riittävän hyvin laitoksen käyttämillä riskien laskentamenetelmillä ja riskidatalla. Laskentamenetelmien validointi tulisi toteuttaa riippumattomasti ja suhteellisuusperiaate huomioiden, ja siinä tulisi noudattaa pilarin 1 pääomavaatimusten laskennassa käytettävien mallien validoinnille asetettuja periaatteita.

Suhteellisuusperiaate

Vakavaraisuusdirektiivin artiklassa 73 esitetty periaate, jonka mukaan ICAAP-menettely olisi aina mitoitettava laitoksen toiminnan luonteen, laajuuden ja monimuotoisuuden pohjalta.

Taloudellinen arvo

Taloudellisen arvon käsite perustuu saamisten, velkojen, riskien ja itse laitoksen arvoon taloudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna. Taloudellinen arvo ei perustu tilinpäätös- tai sääntelyvaatimukseen. Sovellettavista tilinpäätösstandardeista riippuen taloudellisen arvon käsite voi kuitenkin vastata käyvän arvon käsitettä, joka kuvaa tiettyjen saamisten ja velkojen arvostusta tietyissä kirjanpitoluokissa.

Tilinpäätösstandardien mukaisesti taloudellinen arvo / käypä arvo voidaan määrittellä arvioiduksi hinnaksi, jolla saaminen voidaan teoreettisesti myydä kolmannelle osapuolelle tai velka maksaa hallitusti tarkasteluhetken markkinaolosuhteiden vallitessa⁵². Sääntelynäkökulmasta taloudellisen arvon käsitettä kuvastaa esimerkiksi muun kuin kaupankäyntitoiminnan aiheuttaman korkoriskin hallintaa koskevissa EPV:n ohjeissa esitetty oman pääoman taloudellisen arvon käsite.

⁵² Esimerkissä 5.2 käsitellään odotuksia, jotka koskevat velan käypää arvoa laitoksen oman luottoluokituksen kannalta.

EKP ei edellytä mitään tiettyä menetelmää, jolla taloudellinen arvo tulisi määrittää. Laitosten velvollisuutena on käyttää asianmukaisia menetelmiä taloudellisten riskien ja sisäisen pääoman arvioimiseksi ja laskemiseksi taloudellisen arvon näkökulmasta.

Taloudellinen riski

Taloudellinen riski voi vaikuttaa laitoksen taloudelliseen arvoon ja siten sen taloudellisen pääoman riittävyyteen. Taloudellisten riskien tunnistamisessa, arvioinnissa ja mittaamisessa tulisi ottaa huomioon taloudellisen arvon näkökohdat.

Taloudellisen pääoman riittävyys

Taloudelliseen näkökulmaan perustuva laitoksen sisäinen määritelmä sille, milloin laitoksen taloudelliset resurssit (sisäinen pääoma) riittävät kattamaan riskit ja varmistamaan liiketoiminnan jatkuvuuden. Taloudellisen pääoman riittävyyden määrittelyssä otetaan huomioon taloudellisen arvon näkökohdat.⁵³

⁵³ Laitoksen on itse otettava käyttöön asianmukaiset riskien laskentamenetelmät. Laitosten ei siis odoteta käyttävän tähän tarkoitukseen erityisiä taloudellisen pääoman malleja.

Lyhenneluettelo ja säädösviitteet

AT1	Ensisijainen lisöpääoma (Additional Tier 1)
CET1	Ydinpääoma (Common Equity Tier 1)
EKP	Euroopan keskuspankki
EPV	Euroopan pankkiviranomainen
ICAAP	Sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettely
ILAAP	Sisäisen likviditeetin riittävyyden arviointimenettely
OCR	Yhteenlasketut pääomavaatimukset (valvonta-arviopäätöksen mukainen pääomavaatimus + yhteenlasketut puskurivaatimukset)
P1R	Pilarin 1 pääomavaatimus
P2G	Pilarin 2 pääomaohjeistus
P2R	Pilarin 2 pääomavaatimus
TSCR	SREP:n (valvonta-arviopäätöksen) mukainen kokonaispääomavaatimus (pilarin 1 + pilarin 2 pääomavaatimukset)
YVM	Yhteinen valvontamekanismi

Pankkien elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/59/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta

Vakavaraisuusasetus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 575/2013, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta

Vakavaraisuusdirektiivi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvonnasta, direktiivin 2002/87/EY muuttamisesta sekä direktiivien 2006/48/EY ja 2006/49/EY kumoamisesta

© Euroopan keskuspankki, 2018

Postiosoite 60640 Frankfurt am Main, Germany
Puhelin +49 69 1344 0
Internet www.ecb.europa.eu

Kaikki oikeudet pidätetään. Kopiointi on sallittu opetuskäyttöön ja ei-kaupallisiin tarkoituksiin, kunhan lähde mainitaan.